

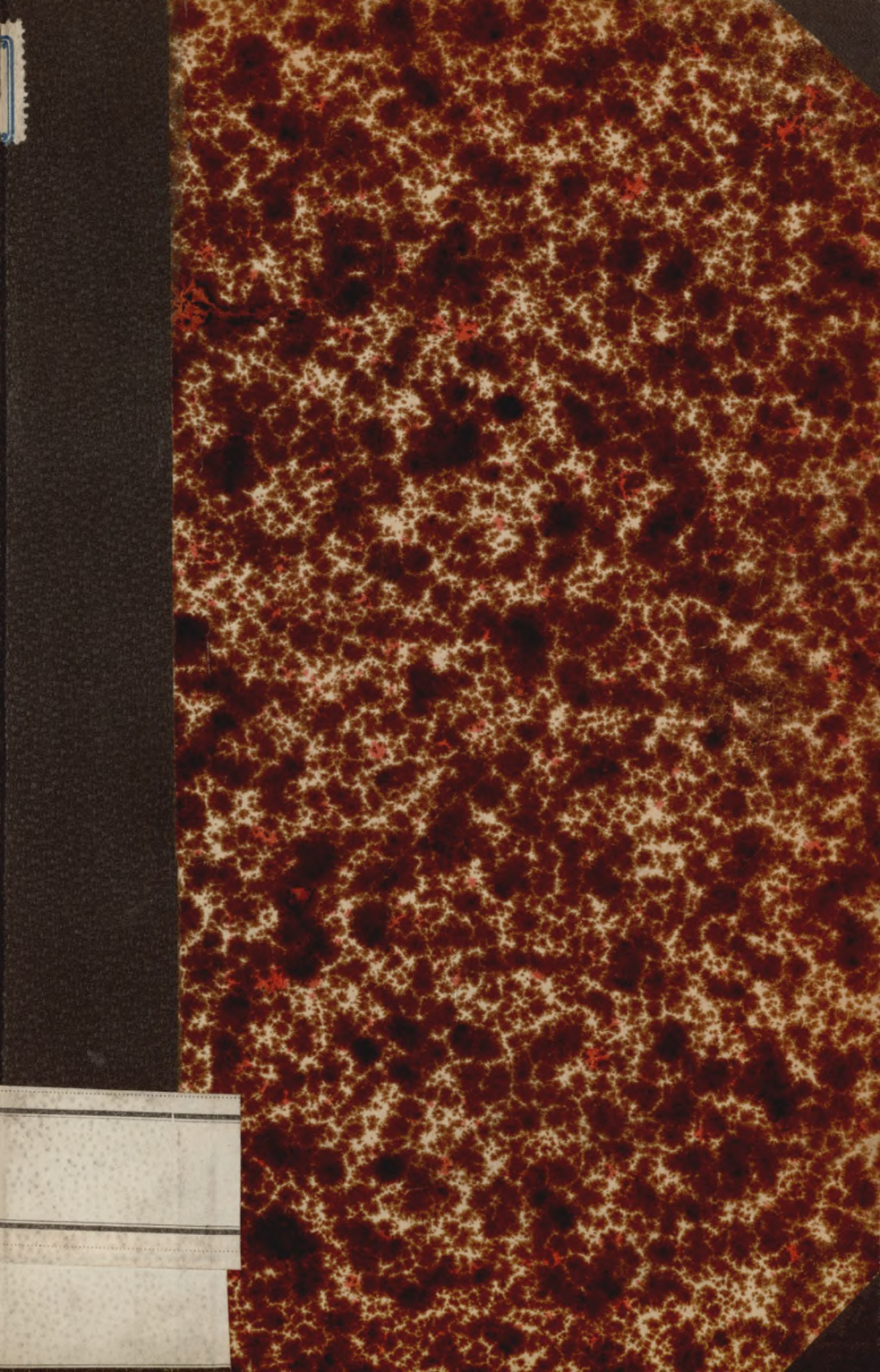
Ex

1900

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

II

118

OEE Könyvtár
Áll.Ell. 2018

1900: XXVIII. TÖRVÉNYCZIKK

AZ ERDŐMUNKÁSOKRÓL

1900: XXIX. TÖRVÉNYCZIKK

A DOHÁNYTERMELŐK ÉS A DOHÁNYKERTÉSZEK
KÖZÖTTI JOGVISZONYOK SZABÁLYOZÁSÁRÓL

1899: LXI. TÖRVÉNYCZIKK

A VIZI MUNKÁLATOKNÁL, AZ ÚT- ÉS VASÚT-
ÉPÍTÉSNEÉL ALKALMAZOTT NAPSZÁMOSOKRÓL ÉS
SEGÉDMUNKÁSOKRÓL

1899. LXII. TÖRVÉNYCZIKK

A GAZDASÁGI MUNKÁK VÁLLALKOZÓIRÓL ÉS
SEGÉDMUNKÁSOKRÓL

JEGYZETEKKEL, UTALÁSOKKAL ÉS MAGYARÁZATOKKAL.

BUDAPEST, 1901.

KIADJA RÁTH MÓR.

(A HAAS-PALOTÁBAN.)

ca. h. 1857.

IX/2

III.

OEE Könyvtár
An.Ell. 2018

WAGNER KÁROLY ERDÉSZETI EGYESÜLET
1866/1881

1900. XXVIII. TÖRVÉNYCZIKK

az erdő-munkásokról.

(Szentesítést nyert 1900. évi december hó 14-én. -- Kiadatott az «Országos Törvénytár»-ban 1900. évi december hó 20-án.)

I. FEJEZET.

Általános határozat.

1. §.

Annak, a ki a fatermelésnél, az erdei termékek szállításánál és az azzal kapcsolatos munkálatoknál, valamint az erdőgazdaság egyéb munkálatainál, munka teljesítésére, mint napszámos vagy munkás szerződik, az 1898 : II. törvény-czikben körülírt munkásigazolvánnyal kell bírnia. (43. §.)

Külföldi munkásoknál a munkásigazolványt az útlevel vagy a munkás hazájabeli illetékes hatóság által kiállított igazoló okmány pótolja.

A törvény csak «az erdő-munkásokra» szoros értelemben vonatkozik; ki nem terjed az erdőgazdaságnál alkalmazott ipari munkásokra és egyáltalán semmire sem, a mi az ipartörvény rendelkezései alá esik. Az 1898 : II. t.-cz. 1—5. §-aiban körülírt munkásigazolvány is csupán a hivatásos munkásokra és napszámosokra kötelező, a kiknek a bér-munka a főkeresetforrása; tehát pl. nem az oly kisbirtokosra is, a ki csak esetleg vagy bizonyos időben vállalt erdei munkát. A «munkás» és «napszámos» kifejezéseket a jelen törvény általában is oly értelemben használja, mint az 1898 : II. t.-czikk. Lásd a 8. §. 2. bekezdését.

II. FEJEZET.

A munkás-szerződés megkötéséről.

2. §.

A szerződés feltételeinek megállapítása a felek szabad egyezkedésének tárgya; a törvénytől ellenkező megállapodások azonban érvénytelenek.

Az olyan szerződés, mely nem ezen törvényben meghatározott módon, vagy olyan munkással kötött meg,

a kinek munkásigazolványa nincsen, a közigazgatási hatóság előtt nem érvényesíthető.

A törvénnyel ellenkező szerződési megállapodások «érvénytelenek», az azoknak megfelelő szolgáltatásokat tehát a hatóság segélyével nemcsak kikényszeríteni nem lehet, hanem a teljesített szolgáltatás értéke is visszakövetelhető. A törvényes alaktság mellőzésével vagy igazolvány nélküli munkással kötött szerződés már csak «nem érvényesíthető a hatóság előtt». Büntetés alá senki sem esik a szerződési alakosságok meg nem tartása miatt.

3. §.

Minden szerződésnek, illetőleg feljegyzésnek (6. §) tartalmaznia kell:

a) a munka nemének, időtartamának vagy mennyiségének megjelölését;

b) a munkabér megállapítását;

c) a munkások szállításának költségeire, az előlegekre, továbbá a munkaeszközökre, az elszállásolásra, a tüzelőanyagra és az ivóvíz-szállításra vonatkozó megállapodásokat.

Lényegben megfelel az 1899: XLI. t.-cz. 4. §-ának.

4. §.

Ha a munkások nem közös munkatéren, közösen teljesítendő munkára vállalkoznak, a szerződésben a munkások egyetemleges kötelezettségét megállapítani nem szabad. (41. §.)

Teljesen megfelel az 1899: XLI. t.-cz. 5. §-ának.

5. §.

A munkaadó (megbízott) a munkások szállítási költsége címén a szállítás tényleges költségének megfelelő összeget, előleg vagy kölcsön címén pedig legfeljebb annyit adhat a munkásnak, a mennyit ez a szerződésben meghatározott munkabér mellett két hét alatt valószínűleg megkereshet. (41. §.)

Azonos az 1899: XLI. t.-cz. 6. §-ával.

6. §.

A szerződés, ha a munka egészben vagy nagyobb részében annak a törvényhatóságnak területén teljesítendő,

a melynek területén a munkások laknak, szóval is megköthető. Minden más esetben köteles a munkaadó a szerződés létrejöttéről s a megállapodásokról a munkásnak, illetőleg a munkások megbízottjának a megegyezés helyén, írásos feljegyzést átadni, vagy pedig a szerződést két tanú, vagy egy egy hatósági tanú előtt írásba foglalni.

A szerződés bélyeg- és illetékmentes.

A vízi munkálatoknál, út- és vasútépítésnél alkalmazott napszámokkal és munkásokkal az 1899 : XLI. t. cz. 7. §-a szerint szóbelileg csak akkor lehet szerződni, ha a munka egészben vagy nagyobb részben a «munkások lakhelyén» teljesítendő. Ez a hely a jelen törvényben annak a «törvényhatóságnak területére» van kiterjesztve, a melynek területén a munkások laknak. A kiterjesztést indokolja az erdei munka természete : az erdőség sokszor több község határán terül el. Ettől eltekintve, a jelen szakasz megfelel az idézett §-nak. — Az írásos feljegyzés tekintetében lásd a 3. §-t.

7. §.

A szerződéskötésnél hatósági tanúként községi előjárók, törvényhatósági tisztviselők, állami erdőtisztek, s a mennyiben nem a magán erdőtisztek által kezelt erdőgazdaságban házilag foganatosított munkára alkalmaztatnak a munkások, hatóságilag felesketett magán erdőtisztek is szerepelnek.

A tanúskodásért díjat szedni tilos.

A hatósági tanúként való eljárásra az 1899 : XLI. t. cz. 8. §-ában megjelölt, jobbadán műszaki közegek helyett itt az erdőtisztek vannak feljogosítva. Egyebekben azonos a szakasz az idézett §-szal.

8. §.

A tanú a szerződési okiraton igazolja azt, hogy a szerződés az ő jelenlétében a munkások előtt felolvastott, azok anyanyelvén megmagyaráztatott, és azok által elfogadtatott és aláíratott.

Ha a munkásoknak nincsen munkásigazolványuk (1. §.), vagy ha a tanú tudomása szerint a munkások ugyanarra az időre már mással szerződtek volt, a tanú a szerződésnek a fenti értelemben való aláírását megtagadni köteles.

Lényegében megfelel az 1899 : XLI. t.-cz. 9. §-ának.

9. §.

Ha a szerződési okirat két példányban állíttatik ki, az egyik a munkások megbízottjának adandó át, a másik

a munkaadónál (megbízott) marad. Ha azonban a szerződés csak egy példányban állíttatik ki, a munkaadó (megbízott) köteles azt, az aláírások keltétől számított három nap alatt, ahhoz az elsőfokú közigazgatási hatósághoz betervezni, a melynek területén a munka egészben vagy nagyobb részében teljesítendő lesz. (41. §.)

A hatósághoz betervezett okiratról a felek egy koronát kitevő másolási díj lefizetése után bélyegmentes hitelesített másolatot kaphatnak. Az eredeti okirat hivatalos megkeresés folytán csak hatóságnak adható ki.

Azonos az 1899: XLI. t.-cz. 10. §-ával.

10. §.

A munkaadó (megbízott) jogosult a szerződés létrejöttét a munkás igazolványába bejegyezni; az igazolványt azonban csak a munkahelyen való megjelenés után köteles a munkás átadni. (41. §.)

Megfelel az 1899: XLI. t.-cz. 11. §-ának, avval a különbséggel, hogy nem «a munkatér kijelölése után» (a mi az erdei munkálatoknál nem alkalmazható, hanem e helyett «a munkahelyen való megjelenés után» köteles a munkás az igazolványt átadni.

11. §.

Ha a felek a szerződés érvényességének ideje alatt a szerződés feltételeit egyetértőleg módosítani kívánják, minden tekintetben azt az eljárást kell követniök, melyet a törvény az eredeti szerződés megkötésére megszab.

Azonos az 1899: XLI. t.-cz. 12. §-ával.

III. FEJEZET.

A szerződés teljesítéséről és megszüntetéséről.

12. §.

Ha a szerződés a munka megkezdésének időpontját nem határozta meg, köteles a munkaadó (megbízott) a munkásokat közvetlenül vagy a megbízottjukhoz intézett szó- vagy írásbeli felszólítással legalább három nappal a munkának tervbe vett megkezdése előtt a munkahelyen való megjelenésre és a szerződés teljesítésére felhívni: a munkások

megjelenésekor a munkát megkezdetni; intézkedésre jogosult megbízottjának nevét a munkásokkal közölni. Köteles továbbá a munkaadó a szerződésben kikötött munkabért a szerződés szerinti időben és részletekben kifizetni; a szerződéses viszony megszűntével a munkásoktól átvett munkásigazolványt visszaadni, s ha abba a szerződés létrejötte feljegyeztetett, a szerződés megszűntét igazolni, s általában szerződés szerinti kötelezettségeit teljesíteni. (41. §.)

Ha a szerződést vagy a törvény rendelkezéseit a munkaadó vagy megbízottja megszegi, az okozott teljes kár- és eljárási költségek megfizetésére mindenkor a munkaadó kötelezendő. A munkaadó visszkereseti joga megbízottja ellen érintetlen marad.

Ha a munkásigazolvány a munkaadó (megbízott) kezén elvész, az igazolvány megszerzésének költségét a munkaadó viseli, ha pedig a szerződéses viszony megszűntekor az igazolványt, vagy annak másodlatát a munkásnak bármely okból át nem adja, mindaddig, a míg azt a munkásnak rendelkezésre nem bocsátja, a késedelem minden napjára, a munka helyén abban az időben fizetett napszámbért köteles annak naponként megfizetni.

Lényegében megfelel az 1899: XLI. t.-cz. 13. §-ának.

13. §.

A munkások kötelesek a szerződésben, vagy a munkaadónak a 12. §. szerint közölt felhívására megjelölt időben, még pedig, ha a szerződés szerint erre kötelezvék: munkaeszközeikkel és segédmunkásaikkal a munkahelyen megjelenni, a munkát megkezdni s általában törvényes és szerződés szerinti köteleseiket teljesíteni. (43. §.)

Lényegében megfelel az 1899. XLI. t.-cz. 14. §-ának.

14. §.

Ha a munka elemi akadály (árvíz, széldöntés, hófúvás, tűz stb.) miatt egyhuzamban három napon át meg nem kezdhető vagy nem folytatható, és a munkaadó a szerződésben nem kötelezte magát a szünetelés idejére bizonyos élelmezési járandóság kifizetésére, vagy ellátás kiszolgáltatására, a munkások, a mennyiben munkabérük

nem egy bizonyos meghatározott összegben (átalányban) van megállapítva, az előleg (kölcsön) megtérítésének vagy biztosításának kötelezettsége mellett a szerződéstől elállhatnak.

Az odaszállítás költségének megtérítésére azonban a munkások ilyen esetben nem kötelesek; de a munkaadó sem köteles a visszaszállítás költségét fedezni.

Lényegében ugyanazt rendeli, mint az 1899: XLI. t.-cz. 15. §-a.

15. §.

Ha a munkabér a teljesített munka mennyisége szerint fizetetik, a méréseknél a megfelelő szokásos hiteles mértékeket és eszközöket kell használni. A felmért teljesítmény után a munkabér fillérig számítandó és fizetendő ki. (41. §.)

Ha a felek a szerződésben másként nem állapodtak meg az osztályozás és mérésekre nézve, az állami erdők kezelésénél fennálló szabályok alkalmazandók.

Megfelel az 1899: XLI. t.-cz. 17. §-ának; de a jelen szakasz nem intézkedik úgy, mint az idézett §. a mérések módja tekintetében, miután ez a különböző erdei munkáknál szokásos felmérések és osztályozások mellett félremagyarázásokra adna alkalmat; hanem e helyett szerződési megállapodás hiányának esetében az állami erdők kezelésénél fennálló szabályokat rendeli alkalmazandóknak. E szabályok nevezetesebb tételei a következők, még pedig:

1. A fűrészrönkök tekintetében: A nem tengelyen, hanem csúsztatás vagy úsztatás útján szállítandó rönkök, a melyeknek végei a szállítás következtében sérülésnek vannak kitéve, 30 centiméterrel hosszabbra hagyhatók. Ezért a 30 centiméternyi hosszúságért sem termelési, sem szállítási bér nem jár; a fűrészrönkök vastagsági osztályozása az azok vékonyabb végén mért és törtrészek elhagyásával egész centiméterekben kifejezett átmérők szerint történik. A rönkök köbözése a vékonyabb végén mért átmérő szerint az e czélra szolgáló hivatalos köbtábla értelmében fogatosítandó.

2. A gömbölyű épület- és szerszámfára nézve: A hol az álló fának mellmagasságban mért alsó átmérőjéről van szó, ez a fának a föld színétől (lejtős helyen a magasabb oldalon) $1\frac{1}{2}$ méternyi magasságban lévő pontján mérendő; a hosszúság méterekben és a páros számú deciméterek határáig veendő, a legközelebbi páros számú decimétert meg nem ütő végrész pedig számításon kívül hagyandó. A köbözés egész centiméterekben kifejezett ama valódi középátmérő szerint történik, mely az illető fadarab vastagabb végétől mért, és a számbavett hosszúság felével egyenlő tetteles középre esik.

3. Az ürtartalom szerint mért tüzi- és szénfa tekintetében: A vágási és szállítási béreknél az aszréteg számításon kívül esik. A rakatok hossza a helyi viszonyok szerint bármilyen, de csak az egész méter többszöröse és egy méternél kisebb nem lehet. A tűzifa-készítésnél minden fanemre nézve rendszerint a következő választékokat különböztetik meg: a) Galyfa, a melyhez minden 5 centiméternél vékonyabb

darab, tehát a csúcs, a galy és a rözse tartozik, és a mely vagy kötetlenül szabálytalan rakásokban, vagy kötve, szabályos ürméretekre rakva, avagy a nyalábok száma szerint adatik el. A nyalábok vastagsága 30 centiméter. Egy ürméterre 15 ily nyaláb számíttatik. *b)* Vékony dorongfa, mely alatt az 5—10 centiméternyi vastag darabok értendők. *c)* Vastag dorongfa, melyhez a 10—15 centiméter vastag és hasítatlanul hagyott gömbölyű tűzifa-darabok tartoznak. *d)* A hasábfá. Ezt a 15 centiméternél vastagabb darabok hasítása által nyerik.

16. §.

A munkaadó a munkások által okozott kárának értéke erejéig a munkás munkabérét, egyéb járandóságát és ingóságát visszatarthatja, köteles azonban — ha a munkás a visszatartásban meg nem nyugszik — kárkövetelésének megállapítása végett az eljárást a visszatartás napjától számított három nap alatt az elsőfokú hatóságnál megindítani. (41. §.)

Más jogcímen fennálló követelésének fedezetére a munkaadót a visszatartás joga meg nem illeti. (41. §.)

Azonos az 1899: XLI. t.-cz. 18. §-ával.

17. §.

A munkások munkabérét szeszes italokkal vagy árucikkkel egészben vagy részben megváltani, abból bárki követelésének fedezésére bármit levonni, a munkásokat arra kötelezni, hogy élelmi, élvezeti, ruházati cikkeiket, eszközeiket a munkaadónál vagy az általa kijelölt egyénél vásárolják, valamint a munkásoknak adott előleg, kölcsön vagy szállítási költség után kamatot szedni, vagy ezek értékéről váltót venni — tilos. (41. §.)

Tilos továbbá a munkások munkabérét utalvánnyal, bárczával, jeggyel fizetni. (41. §.)

Megfelel az 1899: XLI. t.-cz. 19. §-ának.

18. §.

Ha a munkaadó kormányhatósági rendelkezéssel vagy szerződési megállapodással a munkások gyógykezeltetése és ellátása tekintetében messzebb menő intézkedésekre nem köteleztetett, a munkaadó (megbízott) köteles a munkahelyen megbetegedett idegen községbeli munkást, akkor is, ha a szerződést vele szemben felbontotta. (20. §.)

legalább nyolcz napon át gyógykezeltetni és annak ellátásáról gondoskodni, s ha a betegség nyolcz napnál tovább tart, a községi előljáróságot intézkedés végett értesíteni. (41. §.)

A járványos vagy ragályos megbetegedési esetek azonnal való bejelentésének köteletségét ezen §. rendelkezése nem érinti.

Megfelel az 1899 : XLI. t.-cz. 20. §-ának.

19. §.

A munkásnak a szerződésből eredő követeléseai sem kincstári, sem törvényhatósági, sem községi, sem magánkövetelés czímén végrehajtás alá nem vonhatók.

A munkaadó csődjében a munkások összes követeléseai a tömeg tartozásának tekintendők. (1881 : XVII. t.-cz. 48. §. 2.)

Megfelel az 1899 : XLI. t.-cz. 21. §-ának.

20. §.

A munkaadó (megbízott) jogosult a szerződést azzal a munkással szemben felbontani, a ki a szerződés megkötése utáni időben:

a) a munkaadót (megbízottat), hozzátartozóját tetteleg bántalmazza; testi épsége, élete vagy vagyona ellen büntetendő cselekményt követ el, vagy ilyet megkísérel;

b) az 1898 : II. t.-cz. 65., 66. §-aiba ütköző kihágás miatt elítéltetett;

c) a munka teljesítésére betegség miatt képtelenné válik (18. §.);

d) a munkahelyen való megjelenés után munkásigazolványának átadását és általában szerződési kötelezettségének teljesítését megtagadja.

Lényegében azonos az 1899 : XLI. t.-cz. 22. §-ával.

21. §.

A munkás akkor jogosult a szerződés felbontására

a) ha a munkaadó (megbízott) őt vagy hozzátartozóját tetteleg bántalmazza, vagy testi épsége, élete, vagyona ellen irányuló büntetendő cselekményt követ el, vagy ilyet megkísérel;

b) ha a munka teljesítésére betegség miatt képtelenné válik;

c) ha arra az időre, melyben a szerződést kellene teljesítenie, katonai szolgálatra behívatik;

d) ha a munkaadó vele szemben a szerződés megállapodásait, vagy a törvény rendelkezéseit meg nem tartja.

Azonos az 1899: XLI. t.-cz. 23. §-ával. — Az *a)* és *d)* pont eseteire nézve lásd a 22. §. 2. bekezdését, az egész szakaszra nézve a 23. §-t.

22. §.

A szerződés felbontása esetében a munkásnak a jogos levonások mellett csak a tényleg megszolgált munkabér fizetendő ki.

A 21. §. *a)* és *d)* pontja esetében azonban az oda- és visszaszállítás költségein felül köteles a munkaadó annyi munkabért megfizetni, a mennyi a szerződésben megjelölt egész munkaidő vagy munkamennyiség után járt volna a munkásnak.

Azonos az 1899: XLI. t.-cz. 24. §-ával.

23. §.

Az a fél, a ki a szerződést a 14. §., illetőleg a 20., 21. §§. alapján felbontani akarja, köteles a másik felet a felbontás okául felhozott eset tudomására való jutása után legfeljebb három nap alatt szóval, vagy ezen az időn belül feladott ajánlott levélben értesíteni.

A ki a szerződés teljesítését ilyen közlés nélkül szünteti meg, szerződés-szegőnek tekintendő. (41., 43. §§.)

Azonos az 1899: XLI. t.-cz. 25. §-ával.

24. §.

Az a körülmény, hogy a munkaadó egy vagy több munkással szemben a szerződést felbontotta, a többi munkást a szerződés felbontására fel nem jogosítja, viszont az egyes munkásokkal szemben érvényesíthető bontó okok sem jogosítják fel a munkaadót arra, hogy a szerződést a többi munkással szemben is felbonthassa. (41., 43. §§.)

Azonos az 1899: XLI. t.-cz. 26. §-ával.

IV. FEJEZET.

A napszámosokról.

25. §.

A munkaadó és a napszámos között a szerződés szóval is megköthető. A szerződési feltételek megállapítása a felek szabad egyezkedésének tárgya. A törvénynyel vagy a törvényhatósági szabályrendelettel ellenkező megállapodások azonban érvénytelenek.

Az a szerződés, melyet a munkaadó olyan egyénnel köt meg, kinek munkásigazolványa nincsen, a közigazgatási hatóság előtt nem érvényesíthető.

A lényegben egyezik a munkaadók és mezőgazdasági munkások közötti jogviszony szabályozásáról szóló 1898: II. t.-cz. 46. §-ával.

26. §.

Napszámost a munkaadó intézkedésre jogosított megbízottja, vagy felügyeletre használt alkalmazottja is szerződtehet. A napszámos megbízottja által is köthet szerződést, ha az által munkásigazolványát a munkaadónak átadatja.

Lényegében megfelel az 1898: II. t.-cz. 47. §-ának.

27. §.

A napszámos, ha a felfogadó kívánja, felfogadáskor köteles munkásigazolványát átadni. A munkaadó köteles az átvett igazolványt megőrizni s a munka befejeztével azt a munkásnak visszaadni. (41., 43. §§.)

Ha a munkásigazolvány a munkaadó kezén vesz el, a másodlat kiállításának költségeit a munkaadó köteles viselni.

Azonos az 1898: II. t.-cz. 48. §-ával.

28. §.

Ha a munka tartamára nézve más világosan ki nem köttetett, mindig egy napi munka értendő.

A napszámos munkanapja, ha az iránt a felek között más megállapodás nem létesült, napkeltétől napnyugtáig számíttatik, mely időre a napszámosnak délben egy egész

órai, április 15-től szeptember 30-ig pedig reggel és délután is egy-egy félóraí szünidő számíttatik. (41. §.)

Azonos az 1898: II. t.-cz. 49. §-ával.

29. §.

A munkaadó köteles a szerződött napszámot elfogadni, annak munkabérét és járandóságát pontosan kiszolgáltatni. (41. §.)

A napszámos köteles a munkát, a melynek teljesítésére felfogadtatott, vagy ha ez a munka bármely véletlen akadályozó körülmény miatt nem folytatható, a munkaadó által meghatározott más gazdasági munkát teljesíteni. Ha a munkaadó a napszámot így foglalkoztatni nem képes, vagy nem akarja, akkor a tényleg munkában töltött idő aránya szerint, a kikötött munkabérnek egy-, két-, vagy háromnegyed része fizetendő, s ha étkezés is kikötött, délelőtti munka után az ebéd, a délutáni munka után pedig az estebéd is kiszolgáltatandó. (41., 43. §§.)

Azonos az 1898: II. t.-cz. 50. §-ával.

30. §.

Ha a napszámos munkája legalább egy havi időre biztosított, a kikötött munkát megakasztó bármely körülmény beálltával, a mennyiben más világosan ki nem köttetett, a felfogadó jogosítva van a napszámot más gazdasági munkára felhasználni, mit a napszámos teljesíteni köteles. Ha azonban az akadály folytonosan legalább egy hétig tart, ez esetben mindkét fél visszaléphet a szerződéstől. (41., 43. §§.)

Azonos az 1898: II. t.-cz. 51. §-ával.

31. §.

Ha a szerződést vagy a törvény rendelkezéseit a munkaadó szegné meg, a hatóság által köteletségének teljesítésére, a munkásnak okozott teljes kár és eljárási költség megfizetésére kötelezendő s a 41. §. szerint megbüntetendő.

Ha a szerződést vagy a törvény rendelkezéseit a munkaadónak intézkedésre jogosult megbízottja szegné

meg: a büntetés e megbízott ellen alkalmazandó, a kár- és eljárási költségek megtérítési kötelezettsége azonban ebben az esetben is mindenkor a munkaadót terheli. A munkaadónak visszkereseti joga megbízottja ellen érintetlen marad.

Az utolsó mondatban foglalt, és általános magánjogi elvből is következő szabály pótlásával azonos az 1898: II. t.-cz. 52. §-ával.

32. §.

Ha a napszámos a meghatározott időben igazolatlanul meg nem jelen, vagy a megkezdett munkát abban hagyva, jogtalanul eltávozik, az elsőfokú hatóság által, — a munkaadó írásbeli, vagy jegyzőkönyvbe vett szóbeli kérelmére — előleges tárgyalás nélkül a munkahelyre, kényszereszközök alkalmazásával is, kivezetése határozatilag elrendelendő. Ha pedig a munkát a munkahelyen önként megjelenve, vagy kivezetés után sem kezdi meg, illetve nem folytatja, a 43. §. szerint megbüntetésű.

Azonos az 1898: II. t.-cz. 53. §-ával.

33. §.

A munkaadó a napszámos által okozott kárának értéke erejéig annak munkabérét visszatarthatja. Köteles azonban a munkaadó, ha a napszámos a visszatartásban meg nem nyugszik, kárkövetelésének megállapítása végett az illetékes hatóságnál az eljárást a visszatartás után három napon belül megindítani. (41. §.)

Más jogcímen fennálló követelésének fedezésére a munkaadót a napszámos vagy munkással szemben visszatartási jog nem illeti meg.

Lényegében megfelel az 1898 : II. t.-cz. 54. §-ának.

34. §.

Ha a felek között a kifizetéskor a napi bér nagysága tekintetében vita merül fel, s a megállapodás ki nem deríthető, a hatóság a napi bért oly összeg szerint állapítja meg, a milyent azon időben és helyen, vagy annak legközelebbi vidékén hasonló munkáért rendszerint fizetnek.

Azonos az 1898 : II. t.-cz. 55. §-ával.

35. §.

A 17. §. rendelkezései a napszámosokra is kiterjednek. (41. §.)

Megfelel az 1898: II. t.-cz. 56. §-ának.

V. FEJEZET.

Vegyes intézkedések.

36. §.

Az a vállalkozó vagy megbízott, a ki munkások fel fogadása végett valamely községben megjelenik, ha a munkásokat nem annak a törvényhatóságnak területén végzendő munkára kívánja szerződtetni, a melynek területén az illető község fekszik: köteles a község előljárá- ságánál azonnal jelentkezni, s ha mint megbízott jár el, meghatalmazását felmutatni. (42. §.)

Megfelel az 1899: XLI. t.-cz. 27. §-ának; csak hogy az utóbbinak értelmében a vállalkozó vagy megbízott mindig köteles a község előljárá- ságánál megjelenni, tehát nemcsak akkor, ha a munkásokat más törvényhatóság területén végzendő munkára akarja szerződtetni.

37. §.

A vállalkozó a munkásoknak szerződésből eredő köve- teléseiért közvetlenül akkor is felelős, ha a munkásokat nem ő, hanem személyzete vagy alvállalkozó alkalmazta volt.

Lényegében megfelel az 1899: XLI. t.-cz. 28. §-ának.

38. §.

Az a vállalkozó, a ki maga, vagy a kinek intézke- désre jogosult megbízottja a jelen törvény 41. §-ának első bekezdése alapján két éven belül két ízben jogerősen elítéltetett, az állami, törvényhatósági és községi munka- vállalatokból a m. kir. földművelésügyi minister rendel- kezésével, a körülmények mérlegelésével, meghatározott időre kizárandó.

A kizáró rendelet a hivatalos lapban és a szükséghez képest más lapban is közzéteendő.

Lényegében azonos az 1899: XLI. t.-cz. 29. §-ával.

39. §.

A munkahelyen a munkások élelmezése czéljából létesült alkalmi vállalat tulajdonosa (kantinos) köteles az eladásra szánt étel- és italneműek árjegyzékét az elsőfokú iparhatósághoz az üzlet megkezdése előtt, azután pedig havonként bemutatni.

Ha az elsőfokú iparhatóság a hozzá érkezett panaszokból arról győződik meg, hogy a vállalat tulajdonosa akár a kiszolgáltatott árúk minősége, akár a követelt árak magassága által a munkások hátrányára visszaéléseket követ el s azokat a megintés daczára sem szünteti meg: köteles az illetékes pénzügyigazgatóságot az italmérési engedélynek az 1899:XXV. t.-cz. 15. §. 3. d) alapján leendő elvonása iránt teendő intézkedés végett megkeresni.

Megfelel az 1899: XLI. t.-cz. 30. §-ának. Az utóbbinak értelmében azonban az elsőfokú iparhatóság jelentést tesz a közigazgatási bizottságnak a végből, hogy ez hívja fel a pénzügyigazgatóságot az italmérési engedély elvonására; ellenben a jelen §. szerint az iparhatóság ugyane czélból közvetlenül keresi meg az illetékes pénzügyigazgatóságot.

VI. FEJEZET.

Büntető határozatok.

40. §.

A mennyiben ez a törvény ellenkező rendelkezéseket nem tartalmaz, az 1879:XL. t.-cz. általános határozatai a jelen törvény által megállapított kihágási ügyekben is alkalmazandók. Az 1898:II. t.-cz. 65., 66. §-ai a jelen törvény hatálya alá tartozó munkásokra és napszámósokra is kiterjednek.

Lényegében megfelel az 1899: XLI. t.-cz. 31. §-ának.

41. §.

Kihágást követ el és 8 napig terjedhető elzárással s 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az a munkaadó (megbízott), a ki ennek a törvénynek 15., 16., 17., 18., 35. §-aiban foglalt rendelkezéseit vagy tilalmait megszegi.

Kihágást követ el s 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az a munkaadó (megbízott), a ki ennek a törvénynek 4., 5., 9., 10., 12., 23., 24., 27., 28., 29., 30., 31., 33. §-ában foglalt rendelkezéseit vagy tilalmait megszegi.

Lényegében megfelel az 1899 : XLI. t.-cz. 32. §-ának.

42. §.

Kihágást követ el és 8 napig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

a) a munkaadónak az a megbízottja, a ki magának a munkásoktól szerződtesükért anyagi előnyöket köt ki, vagy ilyen előnyöket elfogad;

b) a ki a munkásokat a munka minősége, a bérfeltételek, a kereseti viszonyok felől a valóságnak meg nem felelő közlések, vagy alaptalan ígéretekkel szándékosan megtéveszti;

c) a ki a 36. §. rendelkezésének meg nem felel;

d) a ki más által felfogadott munkást vagy napszámost, e körülményt tudva, ugyanegy időre felfogad vagy munkaadójától elcsábít.

Azonos tartalmú az 1899 : XLI. t.-cz. 33. §-ával.

43. §.

Kihágást követ el s 8 napig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az a munkás vagy napszámos, a ki ugyanegy időre két vagy több munkaadóhoz szerződik el. Ily esetben a munkás vagy napszámos azzal a munkaadóval szemben köteles a szerződést teljesíteni, a kivel először szerződött, a többi munkaadónak kártérítéssel tartozik, kivéven, ha azok az előző szerződésről tudva, kötöttek vele szerződést.

Kihágást követ el s 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az a munkás vagy napszámos, a ki

a) jelen törvény 1. §-ának rendelkezését megszegi;

b) jelen törvény 13., 23., 24., 27., 29., 30., 32. §-ainak reá vonatkozó rendelkezéseit megszegi.

Lényegében azonos az 1899 : XLI. t.-cz. 34. §-ával.

44. §.

A kihágási eljárás ennek a törvénynek 41. §-a második bekezdésében, továbbá a 42. §. a), b), d), valamint a 43. §. első bekezdésében és b) pontjában megállapított kihágások esetében csak a sértett fél indítványára tehető folyamatba.

A munkás ellen kiszabott szabadságvesztési büntetések, ha a munkaadó az elzárási büntetés végrehajtásának elhalasztását kívánja, csak a szerződési munka elvégzése után hajtható végre.

Ha az elítélt a kiszabott pénzbüntetést 48 óra alatt le nem fizeti, az erre az esetre az ítéletben megállapított szabadságvesztés-büntetés, az előző bekezdés esetét kivéve, azonnal végrehajtható.

A jelen törvény alapján kirótt és beszédett pénzbüntetések az 1898 : II. t.-cz. 71. §-ában meghatározott célra fordítandók.

Az 1. és 4. bekezdés megfelel az 1899 : XLI. t.-cz. 35. §-ának. A 2. bekezdés szabályával a törvény a humanizmus követelményét teljesíti. A 3. bekezdésből következik, de az 1879 : XL. t.-cz. 22. §-a szerint is áll (40. §.), hogy a hatóság mindig köteles az ítéletben megállapítani azt a szabadságvesztés-büntetést, melyet el kell szüntetni arra az esetre, ha a kiszabott pénzbüntetés le nem fizetettik.

VII. FEJEZET.

Hatóságok. Eljárás. Záróhatározatok.

45. §.

Mindazon ügyekre nézve, melyek a jelen törvény szerint hatósági intézkedést igényelnek, s az ezen törvényben megállapított kihágások megtorlására, nemkülönben az egyénenként 100 koronát meg nem haladó kárkövetelés elbírálására,

1. elsőfokú hatóság:

- a) vármegyékben a főszolgabíró;
- b) törvényhatósági joggal felruházott városokban a tanács kijelölt tagja; r. t. városokban a polgármester;
- c) Budapesten a kerületi előljáró;

2. másodfokú hatóság: a közigazgatási bizottságnak munkásügyi albizottsága (1898 : II. t.-cz. 72. §. 2.);

3. harmadfokú hatóság: a földművelésügyi minister.

Két érdemben egybehangzó határozat ellen felebbezésnek helye nincsen.

A sértett fél akkor sem felebbezhet, ha a másodfokú hatóság az elsőfokú hatóság által kiszabott büntetést súlyosbította; valamint a vádlott sem felebbezhet, ha a másodfokú hatóság az ő büntetését enyhítette.

Rendkívüli felülvizsgálatnak csak abban az esetben van helye, ha vagy az eljáró hatóság nem volt illetékes, vagy nem a jelen törvény szerint elbírálandó ügyben határozott, vagy pedig, ha a felülvizsgálat a közérdek megóvása céljából indokolt.

Az ezen törvény szerint a közigazgatási hatóság elé tartozó ügyek minden fokozaton soron kívül tárgyalandók s intézendők el.

Az eljárási szabályokat a földművelésügyi minister a belügyi és az igazságügyi miniszterrel egyetértőleg állapítja meg.

A 100 koronát meghaladó kártérítési ügyek, továbbá az ezen törvényben előírt alakszerűségek megtartása nélkül kötött szerződésekből eredő minden vitás kérdések elbírálására a rendes bíróságok illetékesek.

Az 1898: II. t.-cz. 75., 76. §-aiban foglalt intézkedések a jelen törvény hatálya alá eső ügyekre is kiterjednek, azzal az eltéréssel, hogy a 75. §. utolsó bekezdésében említett felmentés oly esetekre is szólhat, midőn a munkás vagy napszámos a szomszédos törvényhatóság, illetve járás területén teljesítendő munkára vállalkozik.

Az utolsó bekezdésen kívül a szakasz ugyan azt tartalmazza, mint az 1898: II. t.-cz. 72., 73. és 74. §-ai — a mi által a munkaügyekben követendő eljárás a hatósági kör, valamint a felelbbvitel tekintetében egységessé tétetik. Az utolsó bekezdésben idézett két szakasz az 1898: II. t.-cz.-ből kifolyólag a földművelésügyi miniszternek és a törvényhatóságoknak adott felhatalmazásokkal foglalkozik.

46. §.

A jelen törvénynek a munkás-igazolványokra, továbbá a szerződéskötés alakszerűségére vonatkozó rendelkezései erőhatalom (vis major) folytán szükségessé vált, halaszthatatlanul sürgős munkák idejére nem alkalmazandók.

Azonos az 1899: XLI. t.-cz. 37. §-ának első bekezdésével.

47. §.

Ha a szerződési feltételek tekintetében a felek közt vita merül fel és a szerződésből a felek megállapodása ki nem deríthető, — a hatóság döntésénél a szokást veszi irányadónak.

Azonos az 1899: XLI. t.-cz. 38. §-ával.

48. §.

Felhatalmaztatik a m. kir. földművelésügyi minister, hogy a jelen törvény életbeléptének napját s az átmeneti intézkedéseket rendeleti úton állapítsa meg.

49. §.

Jelen törvény végrehajtásával a m. kir. földművelésügyi minister bizatik meg.

1900. XXIX. TÖRVÉNYCZIKK

a dohánytermelők és a dohánykertészek közötti jogviszonyok szabályozásáról.

(Szentesítést nyert 1900. évi december hó 14-én. — Kiadatott az «Országos Törvénytár»-ban 1900. évi december hó 20-án.)

I. FEJEZET.

1. §.

A dohánykertészeknek munkásigazolvánnyal (kertészkönyv) kell bírniok. (1898:II. t.-cz. 1. §.)

Az igazolvány (kertészkönyv) kiadására nézve az 1898: II. t.-cz. I. fejezetében foglaltak irányadók.

A dohánykertésznek oly munkásigazolvánnyal kell bírnia, mint az 1898: II. t.-cz. 1. §-a értelmében minden mezőgazdasági munkásnak; csakhogy az igazolvány a dohánykertészeknek mint «kertészkönyv» adatik ki. Az igazolvány egysége a 19. §-szal kapcsolatban lehetővé teszi, hogy a termelők tájékoztatást nyerjenek a szerződötténi óhajtott dohánykertész felől; másrészt módot nyújt arra is, hogy a dohánykertész, ha ily minőségben alkalmazást nem talál, mint gazdasági munkás keressen foglalkozást.

2. §.

A termelő és a dohánykertész közti szerződés feltételeinek megállapítása a felek szabad egyezkedésének tár-

gya; a törvénnyel vagy a dohányjövedéki szabályokkal ellenkező megállapodások azonban érvénytelenek.

A dohánykertész által a vele egy háztartásban élő családtagjai nevében vállalt kötelezettségekről az vélelmeztetik, hogy e kötelezés a családtagok hozzájárulásával történt.

Az 1. bekezdés a lényegben megfelel az 1898 : II. t.-cz. 6. §-ának. A 2. bekezdés csak vélelmet állapít meg. A termelőnek tehát nem szükséges bizonyítania, hogy a családfő részéről vállalt kötelezés a családtagok hozzájárulásával történt; de a családtagok bizonyíthatják, hogy a kötelezettség vállalásához hozzá nem járultak.

3. §.

A szerződést legalább egy termelési évre kell megkötni. Ha a szerződést a termelési év, illetőleg több évre kötött szerződésnél, az utolsó termelési év december 25—31-ike között egyik vagy másik fél fel nem mondja: a szerződés ugyanazokkal a feltételekkel egy termelési évre meghosszabbítotttnak tekintetik.

A szerződés legrövidebb tartamára és a szerződés hallgatólagos meghosszabbítására vonatkozó rendelkezések olyanok, a melyektől a 2. §. 1. bek. szerint nem lehet eltérni.

4. §.

Minden szerződésnek tartalmaznia kell:

- a) a kötelezettek nevét, a dohánykertész termelési területének négyyszögölekben való meghatározását;
- b) a dohánykertész összes járandóságának (rész) és annak megállapítását, hogy a dohánykertésznek készpénzben és terményben mily időszakokban mily összegű előleg kiszolgáltatására van igénye;
- c) a termelési eszközökre, az elszállásolásra, a tüzelő anyagra, a vízfordásra, a biztosítási díjakra és összegekre, a dohánynak a pajtába és a beváltási helyre való szállítására, továbbá a költözködésre vonatkozó megállapodásokat.

A szakasz nem érinti a felek szerződési szabadságát; csupán azt írja elő, hogy mire nézve kell a feleknek megállapodniok. Nem rendeli például a szakasz [b] pont], hogy a termelő köteles előleget adni, de megkívánja, hogy a felek állapodjanak meg: arra nézve, hogy a kertésznek lesze igénye, és esetleg mily időszakokban, mily összegű előlegre lesz igénye.

5. §.

A szerződésben a dohánykertész a dohánytermelésen felül csak olyan munka teljesítésére vállalhat kötelezettséget, mely a dohánytermelés hátránya nélkül teljesíthető.

Ha a szerződésben a dohánykertész ilyen munka teljesítésére is kötelezettséget vállalt s a szerződésben az ilyen munka után járó bér előzetesen meg nem határozott: a dohánykertésznek olyan bér kiszolgáltatására van igénye, mint a milyen bért azon községben hasonló munkáért abban az időben rendszerint fizetnek.

Az 1. bekezdés megszorító szabálya a dohánytermelés érdekében van felállítva. A 2. bekezdés gyakori viszálynak akarja elejét venni, a mely abból ered, hogy a dohánykertész a szerződés szerint köteles a dohánytermelésen felül más munkát is végezni, de az ily külön munka díjazása nincs meghatározva.

6. §.

A szerződés a dohánykertészt csak akkor tilthatja el más munkaadónál a dohánytermelés hátránya nélkül teljesíthető munka elvállalásától, ha a szerződésben a termelő kötelezettséget vállal arra, hogy a dohánykertészt ilyen munkára saját gazdaságában alkalmazza.

Sem a termelőnek, sem a dohánykertésznek nem érdeke az, hogy a kertész tétlen legyen akkor is, a mikor a dohánytermelés hátránya nélkül az e termelésen kívüli munkával foglalkozhatnék.

7. §.

A dohánykertészt arra kötelezni, hogy a szerződés szerint a termelő által szolgáltatott termelési eszközök, épületek használatáért díjat fizessen — tilos.

A szakasz rendelkezése oly szokást akar kiirtani, a mely a termelő és a dohánykertészek között gyakori viszályoknak volt a kútforrása.

8. §.

A szerződést a községi előjáróság előtt írásban kell megkötni. Egy okiratban több dohánykertésszel is megköthető a szerződés.

A szerződést aláírás előtt köteles a községi jegyző az előjáróság egy tagja jelenlétében a felek előtt fel-

olvasni, azok jogait és kötelességeit megmagyarázni s őket a szerződéshez törvényes következményeire figyelmeztetni.

A szerződő felek által a szerződési okirat mindkét példánya a jegyző és előljáró társa jelenlétében aláírandó. Az írni nem tudó fél kézjegyét használja, s a nevét a jegyző mint névíró jegyzi fel.

A szerződés aláírása után köteles a jegyző, előljáró társával együtt a szerződési okirat mindkét példányára rávezetendő záradékban a felolvasás és megmagyarázás megtörténtét bizonyítani, az aláírásokat hitelesíteni s a dohánykertész igazolványába a termelő nevének, a megszabott területnek és a szerződési időnek kitüntetése mellett bejegyezni, hogy azon igazolvány tulajdonosa előttük szerződést kötött.

A záradékolt szerződési okirat egyik példánya a termelőnek, másik példánya a dohánykertésznek, illetőleg ha több dohánykertész szerződése foglaltatott egy okiratba, azok megbízottjának adandó át, a szerződés másolata pedig az illetékes dohánybeváltó hivatalnak küldendő meg.

A munka-szerződés alakszerűségeinek meghatározása, ugyanoly értelemben, a mint a mezőgazdasági munka-szerződésekre nézve az 1898 : II. t.-cz. 13. és 14. §-ai rendelkeznek.

9. §.

A szerződési okirat megmagyarázásaért, felolvasásaért, hitelesítéseért és másolataért a jegyző összesen két korona díjat szedhet.

A szerződés láttamozásáért díj nem jár.

A szerződéskötés költségét a munkaadó fizeti.

A szerződés bélyeg- és illetékmentes.

A jegyző részére megállapított díjban a szerződés megírásának díja nincs belefoglalva; ha tehát a felek megbízásából a szerződést a jegyző szerkeszti és írja meg, ezért a munkáért külön díjazásra van igénye. — V. ö. az 1898 : II. t.-cz. 15. §-át.

10. §.

Ha a jegyző arról szerez meggyőződést, hogy a szerződés a törvénybe vagy a jövedéki szabályokba ütközik, a szerződéskötésnél közreműködnie tilos.

Tilos továbbá közreműködnie különösen akkor is, ha a szerződéskötés céljából megjelent dohánykertész igazol-

ványnyal nem bír, vagy ha tudomása szerint már más termelővel szerződést kötött, vagy végül, ha a dohánykertész az illetékes jövedéki hatóság által a dohánytermelésnél való alkalmaztatásától eltiltatott.

V. ö. az 1898. II. t.-cz. 16. §-át. A 2. bekezdés tilalma a termelőt is védi az ellen, hogy jövedéki kihágás miatt eltiltott, tehát nem megbízható dohánykertész félrevezesse.

11. §.

A közigazgatási bizottságnak a törvényhatóság területén működő mezőgazdasági bizottság vagy gazdasági egyesület meghallgatásával tett előterjesztésére a földművelésügyi miniszter a pénzügyminiszterrel egyetértőleg egyes törvényhatóságokra, járásokra, községekre kivételképp megengedheti, hogy a dohánykertészekkel kötött szerződéseknek az előjáróság előtt való megkötése mellőztessék s a két példányba foglalandó szerződés aláírás után az előjáróságnak csak láttamozás végett mutattassék be.

Ilyen esetben a termelő köteles a szerződés létrejöttét a dohánykertész igazolványába bejegyezni s a szerződési okirat egyik példányát a dohánykertésznek, illetőleg ha több dohánykertésszel kötött meg a szerződés, azok megbizottjának átadni, — a másolatát pedig a reá nézve illetékes dohánybeváltó hivatalnak megküldeni.

Megfelel az 1898: II. t.-cz. 17. §-ának, avval a különbséggel, hogy a felmentést nem csak egész törvényhatóságra vagy járásra, hanem egyes községre nézve is lehet megadni.

12. §.

Ha a felek a szerződés érvényességének ideje alatt a szerződés feltételeit egyetértőleg módosítani kívánják, minden tekintetben azon eljárást kell követni, melyet e törvény az eredeti szerződés megkötésére nézve megszab.

Folyománya a 8. §. rendelkezésének. Ha a szerződést a törvényes alakszerűségek mellőzésével lehetne módosítani, akkor a 8. §. célzatát ki lehetne játszani. Egyezik az 1898: II. t.-cz. 19. §-ával.

13. §.

Ha a szerződés a teljesítés megkezdésének időpontját nem határozta meg, köteles a termelő a dohánykertészt szó- vagy írásbeli felszólítással legalább három nappal a

teljesítés tervbe vett megkezdése előtt a megjelenésre és a szerződés teljesítésére felhívni. Köteles a termelő a termelésre előkészített területet idejében kijelölni; intézkedésre jogosult megbízottjának nevét közölni; a dohánykertész járandóságait a szerződés megállapodásai szerint kiszolgáltatni.

Ha a szerződést vagy a törvény rendelkezéseit a termelő vagy megbízottja megszegi, az okozott teljes kár és eljárási költségek megfizetésére mindenkor a termelő kötelezendő. A termelő visszkereseti joga megbízottja ellen érintetlen marad.

Ha az igazolvány a termelő (megbízott) kezén elvész, az igazolvány megszerzésének költségét a termelő viseli; ha pedig a szerződéses viszony megszűntekor az igazolványt, vagy annak másodlatát a dohánykertésznek bármely okból három nap alatt át nem adja, mindaddig, míg azt annak rendelkezésére nem bocsátja, — a késedelem minden napjára abban az időben fizetett napszámért köteles annak naponként megfizetni.

A szakasz a termelő kötelességeit a dohánykertésszel szemben, az 1898: II. t.-cz. 31. §-ával megegyezően szabja meg. — Lásd a 31. §-t.

14. §.

A dohánykertész köteles a szerződésben vagy a termelőnek a 13. §. szerint közölt felhívásában megjelölt időben, még pedig, ha a szerződés erre kötelezi, munkaeszközeivel és segédmunkásaival a munkahelyen megjelenni, a termelési munkákat a termelőnek (megbízottjának) utasítása szerint végezni, s általában törvényes és szerződésszerű kötelességeit teljesíteni. (32. §.)

A dohánykertész és háznépe köteles a gazdaság rendjét megtartani és a termelőnek (megbízottjának) abból kifolyó utasításait teljesíteni.

A dohánykertész kötelességeinek megállapítása az 1898: II. t.-cz. 34. §-ának módjára.

15. §.

A termelő köteles a kertész tartozásairól és követeléseiről két egyenlő jegyzéket vezetni, melyekbe a bejegyzések egyidejűleg eszközlendők. A jegyzék egyik példánya a kertésznek adandó át.

16. §.

A dohánykertész járandóságát szeszes italokkal, vagy árucikkekkel, egészben vagy részben megváltani, utalvánnyal, bárcaival, jeggyel fizetni, abból a termelőnek saját követelésein, továbbá a dohánykertész állami, törvényhatósági, községi, egyházi és iskolai adótartozásain kívül, bírósági vagy hatósági letiltás esetét kivéve, a dohánykertész beleegyezése nélkül bárki követelésének fedezésére bármit levonni; a dohánykertészt arra kötelezni, hogy élelmi, élvezeti, ruházati cikkeit, eszközeit a termelőnél vagy általa kijelölt egyénnél vásárolja; az adott előleg, kölcsön után kamatot szedni, vagy ezek értékéről váltót venni — tilos. (31. §.)

Jórészt azonos intézkedések azokkal, a melyek az 1898 : II. t.-cz. 32. §-ában foglaltatnak.

17. §.

A dohánykertésznek eladott, kölcsönadott, előlegezett vagy a dohánykertész beleegyezésével az ő járandósága terhére beszerzett terménynek, élelmi, élvezeti, ruházati cikkeknek, eszköznek árát a termelő az elszámolásnál nem számíthatja föl nagyobb összegben, mint a mennyi annak piaczi ára az átadás idején a gazdasághoz legközelebb eső piacon volt. (31. §.)

A szakaszbeli rendelkezés a felszámítások ellen felhangzott számos jogosult panasz orvoslására van szánva. A termelő jogos érdekét nem sérti, és megvédi a dohánykertészt az esetleges visszaélés ellen.

18. §.

A termelő összes dohánytermése beváltási árának folyósítása után legkésőbb 15 nap alatt, ha pedig a szerződés időközben megszűnt volna, a szerződés megszűnéskor köteles a dohánykertészszel elszámolni, az elszámolást a dohánykertésznek írásban átadni s azt, a mi az elszámolás szerint a dohánykertésznek jár, megfizetni, ha pedig a dohánykertész ezt bármely okból át nem vehetné, vagy el nem fogadná, az ezen törvény szerint illetékes elsőfokú hatóságnál (35. §.) készpénzben letétbe helyezni. (31. §.)
Az a körülmény, hogy a termelő a dohány beváltási

árát bármely okból fel nem vette: az elszámolás s a dohánykertész kifizetésének elhalasztására nem ad jogot.

A végleges elszámolás idejének és módjának meghatározása. A 2. bekezdésben foglalt szabály indoka az, hogy a dohánykertésznek nem a beváltási ár bizonyos részére, hanem arra van joga, hogy a termelő neki annyit fizessen ki, a mennyi a beváltás árából a szerződés értelmében reá esik (4. §. b) pont).

19. §.

A szerződés megszűnését a termelő a dohánykertésznek igazolványába bejegyezni köteles. Köteles továbbá bejegyezni azt is, hogy a dohánykertész hány négyszöglet művelt, e területről osztályok szerint mennyi dohányt szállított be s mennyi volt ennek beváltási ára. (31. §.)

A termelőnek az utóbbi adatokra vonatkozó helyes bejegyzését, az illetékes dohánybeváltó-hivatal bármelyik fél kérelmére díjtalanul hitelesíti.

A szerződés megszűntének bejegyzésére szükség van, mert addig, a míg az előző szerződés teljesítése vagy megszűnése az igazolványban tanúsítva nincsen, a kertész más termelővel szerződést nem köthet.

20. §.

A szerződés megszűntekor a dohánykertész a rábíztokról elszámolni tartozik; hátralevő járandóságára csak az elszámolás megejtése után van igénye.

21. §.

Ha a szerződésben ellenkező megállapodás nincsen, a dohánykertésznek a termelőhöz való költözéséhez szükséges igaerőt a termelő köteles szolgáltatni.

A szerződés bármely okból való megszűnése esetében, ha a dohánykertész más termelővel szerződést nem kötött, az elköltözéséhez szükséges igaerőt — ha a dohánykertész ilyennel a felmondás idejében nem rendelkezik — a legközelebbi községig, vagy kívánatra, ezzel egyenlő távolságig a termelő köteles szolgáltatni.

A szerződést pótló törvényes rendelkezés azt a humánus szokást, melyet a legtöbb gazdaságban eddig is követtek, általánosan kötelezővé teszi.

22. §.

A termelő a dohánykertész által okozott kárnak értéke erejéig a dohánykertész járandóságát és biztosítékát

visszatartja, köteles azonban kárkövetelésének megállapítása végett az eljárást az illetékes hatóság előtt, a leszámolás után három napon belül megindítani.

Más jogcímen fennálló követelésének fedezésére a munkaadót a dohánykertészszel szemben visszatartási jog nem illeti meg.

A szakasz rendelkezése lényegileg azonos az 1898: II. t.-cz. 41. §-ával.

23. §.

A dohánykertész járandóságának lefoglalhatására nézve az 1881: LX. t.-cz. 61. §-ának rendelkezései irányadók.

A dohánykertész munkaeszközei, továbbá a termeléshez szükséges igavonó jószágai, s az ezen állatok részére egy hónapra szükséges takarmány végrehajtás alá nem vonható.

A jelen szakasz és az 1881: LX. t.-cz. 61. §-a értelmében a dohánykertész járandóságának csak fele része, és ez is csak úgy vonható végrehajtás alá, hogy a kertész részére legalább évi 1000 korona fennmaradjon. Az 1000 koronáig terjedő évi járandóság tehát egyáltalában le nem foglalható; 1100 korona évi járandóságból 50 koronát, 1200 koronából 100 koronát lehet végrehajtás alá vonni.

24. §.

Az ingatlanok bármily okból zárgondnoki kezelése esetében a termelőt a jelen törvény szerint megillető jogok és köteleességek a zárgondnokra mennek át, a ki az ingatlanra vonatkozó munkaszerződéseket változatlanul teljesíteni köteles.

Az ingatlanok végrehajtási árverése esetében az 1881: LX. t.-cz. 189. §-ának a) pontjában felsorolt előnyös tételekkel egyenlő rangsorban elégitendő ki a dohánykertésznek az ingatlanra vonatkozóan kötött szerződésből eredő összes követelései.

Teljesen azonos az 1898: II. t.-cz. 45. §-ával.

25. §.

A termelő jogosult a szerződést azon dohánykertészszel szemben felbontani:

a) a ki a szerződés megkötése utáni időben a termelőt, családtagját, intézkedésre vagy felügyeletre jogosult meg-

bízottját tetteleg bántalmazza, vagy testi épsége, élete vagy vagyona ellen büntetendő cselekményt követ el, vagy ilyet megkísérel;

b) a ki a termelőnek, családtagjának, intézkedésre vagy felügyeletre jogosult megbízottjának tulajdonában szándékosan kárt okozott;

c) a kinek elbocsátására az 1887: XLIV. t.-cz. 16. §-a alapján felhívott;

d) a ki maga, vagy a kinek háznépe a gazdaság rendjét figyelmeztetés daczára ismételten megszegi, vagy a termelőnek (megbízottjának) a termelésre vonatkozó vagy a gazdaság rendjéből kifolyó jogos meghagyását nem teljesíti.

26. §.

A dohánykertész abban az esetben jogosult a szerződés felbontására:

a) ha a szerződés megkötése után a termelő, családtagja vagy tisztje, őt vagy hozzátartozóját tetteleg bántalmazza, vagy élete, testi épsége, vagyona ellen irányuló büntetendő cselekményt követ el, vagy ilyet megkísérel;

b) ha a termelő őt vagy hozzátartozóját tiltott cselekményre hívja fel, vagy őt, általa el nem vállalt szolgáltatás teljesítésére szorítja;

c) ha a termelő szerződéssel kötelezett járandóságát jogtalanul visszatartja.

A 25. és 26. §-ban a szerződés felbontásának okai *taxative* vannak felsorolva. Ennélfogva itt fel nem említett okon a szerződés felbontására sem a termelő, sem a dohánykertész nincs jogosítva.

A 25. §. c) pontjában idézett 1887: XLIV. t.-cz. 16. §-a szerint: az a feles dohánykertész, a ki dohányjövédéki kihágás miatt elmarasztaltatott, az erről vett hivatalos értesülés után, a szerint, a mint ezt az értesítés a csempészet mértékéhez képest megállapítja, a dohánytermelő által, a termelési engedély különbeni elvonásának terhe alatt, a szolgálatból azonnal, vagy legkésőbb újévkor elbocsátandó. Az elbocsátott kertész a dohánytermelőtől elbocsátása miatt semminemű kártérítést nem követelhet.

V. ö. az 1899: XLI. t.-cz. 22. és 23. §-át.

27. §.

Úgy a termelő, mint a dohánykertész a 25. §. c) pontjában említett eset kivételével, a 25., 26. §-okban felsorolt bármely eset miatt csak akkor bonthatja fel a

szerződést, ha ebbeli elhatározását — a felbontás okául felhozott eset tudomására való jutása után — 48 óra alatt a dohánykertészszel, illetőleg a termelővel vagy illetékes megbízottjával szóval, vagy ezen időn belül feladott ajánlott levélben közli.

E közlés elmulasztása esetében a szerződés ugyanebből az okból többé fel nem bontható.

A szakasz a szerződés felbontásának módját úgy szabályozza, mint az 1899 : XLI. t.-cz. 25. §. és mint az erdőmunkásokról szóló törvény 23. §-a. — A 25. §. c) pontjának esetében a dohánykertész elbocsátása hatósági felhívásra történik. Erre az esetre tehát a záros határidő alatti közlés szabálya nem alkalmazható.

28. §.

Ha az ingatlan tulajdonosának vagy birtokosának (bírlalójának) személyében a szerződés megkötése után, de a szerződés teljesítésének megkezdését megelőzőleg bármely okból változás áll be, a jogutód a jogelődje által kötött szerződést a községi elöljáróság útján a szerződés teljesítésének megkezdését egy hónappal megelőzőleg kártérítési kötelezettség nélkül felbonthatja, ez esetben is azonban tartozik a munka felvállalása következtében felmerült költségeket és kiadásokat a dohánykertésznek megtéríteni.

Hasonlóképen a dohánykertész is jogosult a termelő személyében történt változás okából a szerződést, de ugyancsak legfőlegb a munka teljesítésére megszabott időpontot egy hónappal megelőzőleg kártérítési igény nélkül felbontani.

Ha a jogutód vagy a dohánykertész a felbontás e jogával nem él, a jogelőd által megkötött munkaszerződés a feleket egész terjedelmében kötelezi.

Árverés esetében a vevő, ha a szerződést ezen szakasz első bekezdése alapján felbontja, tartozik a dohánykertésznek a munka felvállalása következtében felmerült költségeket és kiadásokat megfizetni, jogosítva van azonban az ily czímen kifizetett összeget a vételárba beszámítani, vagy azt mint előnyös tételt érvényesíteni.

Ha pedig a jogutódlás oly időben következik be, midőn a szerződés a jelen §. rendelkezései szerint már

fel nem bontható, a jogutód a jogelőd által a szerződésben elvállalt, bár a jogutódlás beálltának időpontjában már lejárt kötelezettségeikért — a jogelőd elleni visszereseti jogának fennmaradásával — a dohánykertésznek a jelen törvény rendelkezései szerint mint egyenes adós felelős.

Örökösödés eseteiben ezen szakasz nem alkalmazható.

A szakasz a termelő és a dohánykertész közötti viszonyra kiterjeszti azokat a rendelkezéseket, melyeket az 1898: II. t.-cz. 44. §-a a munkaadó és a mezőgazdasági munkás közötti jogviszonyra megállapított.

29. §.

Az a szerződő fél, a kinek hibája miatt a szerződés felbontatott, vagy a ki a szerződést jogtalanul szüntette meg, a másik szerződő félnek teljes kártérítéssel tartozik.

II. FEJEZET.

30. §.

A mennyiben ez a törvény ellenkező rendelkezéseket nem tartalmaz, az 1879: XL. t.-cz. általános határozatai a jelen törvény által megállapított kihágási ügyekben is alkalmazandók. Az 1898: II. t.-cz. 64., 65., 66. §-ai dohánykertészekre és termelőkre is kiterjednek.

Az 1879: XL. t.-cz. a büntetőtörvénykönyv a kihágásokról. Az 1898: II. t.-cz. 64., 65. és 66. §-ai azokat a speciális kihágásokat sorolja fel, a melyek a munkaadók és a munkások közötti jogviszonyokra vonatkozóan elkövethetők. Az e tárgyban felállított szabályokat a jelen szakasz az előfeltételek és a körülmények hasonlatosságánál fogva a termelők és a dohánykertészek közötti viszonyra kiterjeszti.

31. §.

Kihágást követ el s 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az a termelő (megbízott), a ki ennek a törvénynek 13., 16., 17., 18., 19. §-aiban foglalt rendelkezéseit vagy tilalmaid megszegi.

Kihágást követ el s 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az a termelő (megbízott), a ki a dohánykertésznek a dohánytermelésre szánt területen kívül

haszonbérbe, részes művelésre, használatra stb. átengedett ingatlanért az azon vidéken szokásos ellenszolgáltatásnál aránytalanul nagyobbat köt ki, vagy a ki a dohánykertésztől a nélkül, hogy az 1883 : XXV. t.-cz. 1. §-ának ismérvei fenfőrognának, oly terhes szolgáltatásokat követel, melyek ennek anyagi romlását idézhetik elő.

32. §.

Kihágást követ el s 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az a dohánykertész, a ki

a) munkásigazolvány (kertészkönyv) nélkül vagy ugyanazon időtartamra dohánykertészi minőségben több termelővel szerződik (1. §.),

b) a jelen törvény 14. §-ának rendelkezéseit megszegi.

A 31. és 32. §-ok a jelen törvény, jelesen az 1., 13., 14., 16., 17., 18., 19. §-ok rendelkezések és tilalmak megszegését szintén kihágásnak minősíti, és az erre szabott büntetések által a törvény rendelkezéseit kívánja biztosítani.

Az 1883 : XXV. t.-cz. 1. §-a szerint: a ki másnak szorultságát, könnyelműségét vagy tapasztalatlanságát felhasználva, olyan kikötések mellett hitelez vagy át fizetési halasztást, melyek a neki vagy egy harmadiknak engedett túlságos mérvű vagyoni előnyök által az adósnak vagy a kezesnek anyag romlását előidézni vagy fokozni alkalmasak; vagy a melyek oly mérvűek, hogy az eset körülményeihez képest a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás közt szembeötlő aránytalanság mutatkozik: az uzsora vétségét követi el.

33. §.

A kihágási eljárás a 31. §-ban, valamint a 32. §. b) pontjában megjelölt esetekben csak a sértett fél indítványára tehető folyamatba.

A dohánykertész ellen kiszabott szabadságvesztési büntetés megkezdésére a termelő kívánatára halasztás adható, úgy azonban, hogy a büntetés a termelési év lejárta előtt teljesen végrehajtható legyen.

Ha az elítélt a kiszabott pénzbüntetést 48 óra alatt le nem fizeti, az erre az esetre az ítéletben megállapított szabadságvesztés-büntetés, az előző bekezdés esetét kivéve, azonnal végrehajtható.

A jelen törvény alapján kirótt és beszédett pénzbüntetések az 1898 : II. t.-cz. 71. §-ában meghatározott célra fordítandók.

E szerint *hivatalból* csak a 32. §. a) pontjának esetében lehet az eljárást megindítani. — A 2. bekezdés szabálya annak akarja elejét venni, hogy a dohánykertész kihágásáért a termelő bűnhődjék az által, hogy gazdaságában kárt szenved. — A 3. bekezdés értelmében a pénzbüntetés le nem fizetésének esetére mindig kell az ítéletben határozott szabadságvesztésbüntetést megállapítani. — A 4. bekezdés szerint a pénzbüntetés az illető községben a gazdasági munkások és napszámosok érdekében létesített segélyalap javára esik.

34. §.

Attól a termelőtől, a ki a 31. §. első bekezdése alapján a 16. §-ban megszabott tilalmak megszegése miatt vagy a 31. §. második bekezdésében megállapított kihágásért jogerősen elítéltetett, a dohánytermelési engedély az erre illetékes pénzügyi hatóság által elvonható, ismétlés esetében pedig elvonandó.

A dohánykertész helyzetének kizsarolására az állam nem nyújthat segédkezet. A ki ellen bizonyítva van, hogy ily üzelmektől nem idegen. annak nem szabad módot adni arra, hogy azokat ismétlje vagy folytassa, Annak tehát dohánytermelési engedélyt nem kell adni.

III. FEJEZET.

35. §.

Mindazokra az ügyekre nézve, melyek a jelen törvény szerint hatósági intézkedést igényelnek, s az ebben a törvényben megállapított kihágások megtorlására, nemkülönben az egyéenként 100 koronát meg nem haladó kárkövetelések elbírálására az 1898 : II. t.-cz.-ben megjelölt hatóságok illetékesek.

Két érdemben egybehangzó határozat ellen felebbezésnek helye nincsen.

A sértett fél akkor sem felebbezhet, ha a másodfokú hatóság az elsőfokú hatóság által kiszabott büntetést súlyosbította; valamint a vádlott sem felebbezhet, ha a másodfokú hatóság az ő büntetését enyhítette.

Rendkívüli felülvizsgálatnak csak abban az esetben van helye, ha vagy az eljáró hatóság nem volt illetékes, vagy nem a jelen törvény szerint elbírálendő ügyben határozott, vagy pedig, ha a felülvizsgálat a közérdek megóvása céljából indokolt.

Az ezen törvény szerint a közigazgatási hatóság elé tartozó ügyek minden fokozaton, mindenkor soron kívül tárgyalandók s intézendők el.

Az eljárási szabályokat a földművelésügyi minister a belügyi és az igazságügyi ministerrel egyetértőleg rendeletileg állapítja meg.

A 100 koronát meghaladó kártérítés iránti ügyek, továbbá az ezen törvényben előírt alakszerűségek megtartása nélkül kötött szerződésekből eredő minden vitás kérdések elbírálására a rendes bíróságok illetékesek.

Az 1898 : II. t.-cz. 75., 76. §-aiban foglalt intézkedések a jelen törvény hatálya alá eső ügyekre is kiterjednek.

Az illetékes eljáró s a felelbiteli hatóságok az 1898 : II. t.-cz. 72. §-ában vannak felsorolva. Ugyane törvényszakasz utolsó három bekezdése azonos a jelen szakasz 2., 3. és 4. bekezdéseivel. Az 5. és 6. bekezdés azonos az 1898 : II. t.-cz. 74. §-ával, a 7. bekezdés ugyane törvény 73. §-ával. Az 1898 : II. t.-cz. 75. és 76. §-a ellátja a földművelésügyi ministert a törvény végrehajtására szükséges felhatalmazásokkal.

36. §.

A dohánytermelésre szerződötett gazdasági cselédekre s a dohánytermeléshez esetenként felfogadott gazdasági munkásokra, napszámosokra a jelen törvény hatálya nem terjed ki s ezekre az 1876 : XIII. t.-cz., illetőleg az 1898 : II. t.-cz. szabályai alkalmazandók.

37. §.

Jelen törvény életbeléptének napját a m. kir. földművelésügyi minister a pénzügyministerrel egyetértőleg állapítja meg.

A szükséges átmeneti intézkedések megállapításával s a jelen törvény végrehajtásával a m. kir. földművelésügyi és a pénzügyi ministerek bíztnak meg.

1899. XLI. TÖRVÉNYCZIKK

a vizimunkálatoknál, az út- és vasútépítésnél alkalmazott napszámosokról és munkásokról.

(Szentesítést nyert 1899. évi december hó 15-én. — Kiadatott az «Országos Törvénytár»-ban 1899. évi december hó 19-én.)

I. FEJEZET.

Általános határozat.

1. §.

Annak, a ki a vizi munkálatoknál, továbbá út- vagy vasútépítésnél díjazásért föld-, vagy azzal kapcsolatos munka teljesítésére, mint napszámos, vagy munkás szerződik, az 1898: II. törvényczikkben körülírt munkásigazolvánnyal kell bírnia. (34. §.)

Külföldi munkásoknál a munkásigazolványt az útlevél vagy a munkás hazájabeli illetékes hatóság által kiállított igazoló okmány pótolja.

A munkásigazolvány, a melybe a szerződési megállapodások bejegyeztek, a munkásnak tanuja és személyazonossági bizonyítéka; de a munkaadónak is eszközül szolgálhat jogai megvédésére, mert ha azt átvette vagy abban a szerződés létrejöttét bejegyezte, a felfogadott, előleggel és szállítási költséggel ellátott munkás nem szerződhetik el más munkaadóhoz, és az előleg s szállítási költség ledolgozásáig vagy biztosításáig nem távozhatik el.

Az igazolvány nélkül szerződő munkás s az a munkaadó, a ki igazolvány nélküli munkást alkalmaz, büntetés alá esik (lásd a 32. és 34. §§-at).

II. FEJEZET.

A napszámosokról; a munkások szerződéséről.

2. §.

A jelen törvény 1. §-ában említett munkálatoknál alkalmazott napszámosokra és munkaadóikra nézve megfelelően az 1898: II. t.-cz. 46—56. §-aiban foglalt rendelkezések alkalmazandók.

A napszámosokra nézve a *mezőgazdasági* napszámosokra vonatkozó jogszabályok megfelelően alkalmazhatók lévén, a 2. §. az 1898: II. t.-cz. 46—56. §-aiban foglalt rendelkezéseket a jelen törvényjavaslat 1. §-ában említett munkálatoknál alkalmazott napszámosokra is kiterjeszti s ezzel a vízmunkálatoknál stb. alkalmazott *napszámosok* és *munkaadók* viszonyai szabályozatnak.

3. §.

A munkás és munkaadója közti szerződés feltételeinek megállapítása a felek szabad egyezkedésének tárgya; a törvénnyel ellenkező megállapodások azonban érvénytelenek.

4. §.

Minden szerződésnek, illetőleg feljegyzésnek (7. §.) tartalmaznia kell:

- a) a munka nemének, időtartamának vagy méretekben kifejezett mennyiségének megjelölését;
- b) a munkabér megállapítását, átalányösszeg vagy az egységár szerint;
- c) a szállítási költségekre, előlegekre, továbbá a munkaeszközökre, az elszállásolásra, a tüzelő-anyagra és az ivóvízszállításra vonatkozó megállapodásokat.

A szerződési feltételek megállapításának szabadságát a 4. §. nem érinti, csak felsorolja azokat a kérdéseket, a mikre nézve a feleknek meg kell állapodniuk. Ha a felsorolt kérdésekre a szerződés nem ad választ, — vita esetében — a hatóság a szokás alapján ítél (l. a 38. §-t).

5. §.

Ha a munkások nem közös munkatéren, közösen teljesítendő munkára vállalkoznak, a szerződésben a munkások egyetemleges kötelezettségét megállapítani nem szabad. (32. §.)

E §. értelmében az egyetemleges kötelezettség sohasem vélelmezetik; hanem az ott, a hol egymást ismerő munkások közösen teljesítendő munkára közösen vállalkoznak, a szerződésben kell esetenként feltüntetni.

6. §.

A munkaadó (megbízott) szállítási költség czimén a szállítás tényleges költségének megfelelő összeget, előleg vagy kölcsön czimén pedig legfeljebb annyit adhat a munkásnak, a mennyit ez a szerződésben meghatározott munkabér mellett két, hét alatt valószínűleg megkereshet. (32. §.)

7. §.

A szerződés, ha a munka egészben vagy nagyobb részében a munkások lakhelyén teljesítendő, vagy ha a munkához tíznél kevesebb munkás alkalmaztatik, szóval is megköthető. Minden más esetben a munkaadónak a szerző-

dés létrejöttéről s a megállapodásokról a munkásnak, illetőleg a munkások megbízottjának a megegyezés helyén, írásos feljegyzést kell átadni, vagy pedig a szerződést két tanu, vagy egy hivatalos tanu előtt írásba kell foglalni. (32. §.)

A szerződés bélyeg- és illetékmentes.

A munkaszerződés megkötése bizonyos alakszerűségeket követel meg; nehogy ez az alakszerűség veszély esetére mindenféle nehézséget vonjon maga után, a veszély esetére a 37. §. felmentő intézkedéseket tartalmaz.

8. §.

A szerződéskötésnél hatósági tanuként községi előljárók, törvényhatósági tisztviselők, kir. mérnökök, folyammérnöki, kulturmérnöki- és államépítészeti hivatali és vasúti tisztviselők, s a mennyiben nem a vízi társulat által házilag foganatósított munkához fogadtatnak fel a munkások, a vízi társulatok tisztviselői szerepelhetnek.

A tanuskodásért díjat szedni tilos.

9. §.

Ha a felek a szerződést írásba foglalják, a tanu a szerződési okiraton igazolja azt, hogy a szerződés az ő jelenlétében a munkások előtt fölolvastatott, azok anyanyelvén megmagyaráztatott, s azok által elfogadtatott s aláíratott.

Ha, a 37. §. esetét kivéve, a munkásoknak nincsen munkásigazolványuk (1. §.), vagy ha a tanu tudomása szerint, a munkások ugyanarra az időre már mással szerződtek volt, — a tanu a szerződésnek a fenti értelemben való aláírását megtagadni köteles.

A 8. §. tételesen felsorolja, hogy kik szerepelhetnek mint tanuk; a 9. §. pedig a hivatalos tanu köteleességét szabja meg. A tanu nem szorítkozhatik pusztá tanuskodásra, hanem köteles egyfelől e törvény 1. §-ának végrehajtását ellenőrizni, másfelől a szerződött munkaadó jogos érdekét védeni és biztosítani.

10. §.

Ha a szerződési okirat két példányban állíttatik ki, az egyik a munkások megbízottjának adandó át, a másik a munkaadónál (megbízott) marad. Ha azonban a szerződés csak egy példányban állíttatik ki, — a munkaadó (megbízott) köteles azt, az aláírások keltétől számított 3 nap alatt ahhoz az elsőfokú közigazgatási hatósághoz betérjeszteni, a melynek

területén a munka egészben vagy nagyobb részében teljesítendő lesz. (32. §.)

A hatósághoz beterjesztett okiratról a felek egy koronát kitevő másolási díj lefizetése után bélyegmentes hitelesített másolatot kaphatnak. Az eredeti okirat hivatalos megkeresés folytán csak hatóságnak adható ki.

A szerződésnek két példányban való kiállítását e §. *nem* rendeli el, a felek azt önként megtehetik. Ha egy példány volna, biztosítva vannak a másolatok és szükség esetére maga az eredeti okirat a hatóság elé kerül.

11. §.

A munkaadó (megbízott) jogosult a szerződés létrejöttét a munkás igazolványába bejegyezni; az igazolványt azonban csak a munkatér kijelölése után köteles a munkás átadni. (32. §.)

12. §.

Ha a felek a szerződés érvényességének ideje alatt a szerződés feltételeit egyetértőleg módosítani kívánják, minden tekintetben azt az eljárást kell követniök, melyet a törvény az eredeti szerződés megkötésére megszab.

III. FEJEZET.

A szerződés teljesítéséről és megszüntetéséről.

13. §.

Ha a szerződés a munka megkezdésének időpontját nem határozta meg, köteles a munkaadó (megbízott) a munkásokat közvetlenül vagy a megbízottjukhoz intézett szó- vagy írásbeli felszólítással legalább három nappal a munkának tervbe vett megkezdése előtt a munkahelyen való megjelenésre és a szerződés teljesítésére felhívni; a munkások megjelenésekor a munkateret azonnal kijelölni; a munkát megkezdeni; intézkedésre jogosult megbízottjának nevét a munkásokkal közölni. Köteles továbbá a munkaadó a munkabért a szerződés szerinti időben és részletekben kifizetni; a szerződéses viszony megszűntével a munkásoktól átvett munkásigazolványt visszaadni, s ha abba a szerződés létrejötte feljegyeztetett, a szerződés megszűntét igazolni, s általában szerződés szerinti kötelezettségeit teljesíteni. (32. §.)

Ha a munkaadó kötelességét megszegné, az alkalmazandó büntetésen felül a munkásoknak okozott teljes kár és eljárási költségek megfizetésére kötelezendő.

Ha a szerződést vagy a törvény rendelkezéseit a munkaadó megbízottja szegi meg, a büntetés a megbízott ellen alkalmazandó; a kártérítési kötelezettség azonban ebben az esetben is mindenkor a munkaadót terheli, kinek visszkereseti joga megbízottja ellen érintetlen marad. (36. §.)

Ha a munkásigazolvány a munkaadó (megbízott) kezén elvész, az igazolvány megszerzésének költségét a munkaadó viseli, ha pedig a szerződéses viszony megszűntekor az igazolványt, vagy annak másodlatát a munkásnak bármely okból át nem adja, mindaddig, a míg azt a munkásnak rendelkezésére nem bocsátja, a késedelem minden napjára a munka helyén abban az időben fizetett napszámbért köteles annak naponként megfizetni.

E §-ban a munkaadó kötelességei állapíttatnak meg. A rendelkezés csaknem azonos az 1898. évi II. t.-cz. 31. §-ának intézkedésével. Kiemelendő, hogy a munkaadó intézkedésre jogosult megbízottjának nevét közölni tartozik a munkásokkal, és hogy az ilyennek utólagos kiegészítő ígéretei kötelezik a munkaadót.

Az utolsó bekezdés a munkásigazolvány elvesztének esetére intézkedik és kötelezi a munkaadót, hogy addig, a míg az igazolványt vagy annak másodlatát a munkásnak át nem adja, a késedelem minden napja után neki a helyben szokásos napszámbért köteles fizetni.

14. §.

A munkások kötelesek a szerződésben, vagy a munkaadónak a 13. §. szerint közölt felhívásban megjelölt időben, még pedig, ha a szerződés szerint erre kötelezvék: munkaeszközeikkel és segédmunkásaikkal, a munkahelyen megjelenni, a munkatér kijelölése után a munkát megkezdeni, s általában törvényes és szerződésszerinti kötelességeiket teljesíteni. (34. §.)

15. §.

Ha a munka elemi akadály (időjárás, árvíz, belvíz stb.) miatt egy huzamban három napon át meg nem kezdhető vagy nem folytatható, — és a munkaadó a szerződésben nem kötelezte magát a szünetelés idejére bizonyos élelmezési járandóság kifizetésére, vagy ellátás kiszolgáltatására — a munkások az előleg (kölcsön) megtérítésének, vagy biztosításának kötelezettsége mellett a szerződéstől elállhatnak.

Az odaszállítás költségének megtérítésére azonban a munkások ilyen esetben nem kötelesek; de a munkaadó sem köteles a visszaszállítás költségét fedezni.

Provideál azokra az eshetőségekre, a mikor a szerződés a felektől független okok miatt nem teljesíthető s rendeli, hogy a munkások három napon túl nem kötelesek jobb időre várni és a szerződéstől elállhatnak. Ez a rendelkezés csak *föltételes*, t. i. csak akkor alkalmazható, ha a felek a szerződésben ilyen esetekre másként nem egyeztek meg.

16. §.

Ha a munkáltatási viszonyok lényegesen megváltoztak és a munkások panaszára az elsőfokú hatóság, — mely ez ügyben végérvényesen határoz — azt találja, hogy a szerződésben meghatározott egységárak mellett a munka nem teljesíthető: új egyezkedésnek van helye. Az egységárra nézve létrejött megállapodásról a munkaadó (megbízott) köteles a munkásoknak vagy azok megbízottjának írásos feljegyzést adni. (32. §.)

Ha a felek megállapodni nem tudnak: a szerződéstől mind a két fél visszaléphet, a munkások azonban a munkaadónak az általa adott szállítási költséget, előleget eltávozásuk előtt megtéríteni, vagy a szerződésben meghatározott egységár szerint ledolgozni kötelesek. Ellenkező esetben a 34. §. szerint büntetendők.

A vizi stb. munkáknál foglalkoztatott munkásokra nézve a munka természete kizárja az 1898. évi II. t.-cz. 10. §-ában jelzett legkisebb kereset biztosításának bármilyen módját. Ezért itt újabb egyezkedést kellett engedélyezni. E §-ban foglalt intézkedések biztosítékot kívánnak nyújtani a munkaadóknak arra, hogy a munkások a szállítási költség és az előleg megtérítése nélkül nem fogják büntetlenül otthagyni a munkaadót.

17. §.

Ha a munkabér a teljesített munka mennyisége szerint fizettetik, a hossz- és szélességi méréseknél hiteles mérőszalagot, egyéb méréseknél pedig a megfelelő, szokásos mértéket és eszközöket kell használni. A hossz- és szélességi méretek felvétele deciméternyi, a mélységi méretek felvétele centiméternyi pontossággal eszközözlendő. A felmért teljesítmény után a munkabér fillérig számítandó és fizetendő ki. (32. §.)

18. §.

A munkaadó a munkások által okozott kárának értéke erejéig a munkás munkabérét, egyéb járandóságát és ingó-

ságát visszatarthatja, köteles azonban kárkövetelésének megállapítása végett az eljárást a visszatartás napjától számított három nap alatt az elsőfokú hatóságnál megindítani. (32. §.)

Más jogcímen fennálló követelésének fedezetére a munkaadót a visszatartás joga meg nem illeti. (32. §.)

19. §.

A munkások munkabérét szeszes italokkal, vagy árucikkkel egészben, vagy részben megváltani utalvánnyal, bárcaival, jeggyel fizetni, abból bárki követelésének fedezésére bármit levonni, valamint a munkásokat arra kötelezni, hogy élelmi, élvezeti, ruházati cikkeiket, eszközeiket a munkaadónál, vagy az általa kijelölt egyénnél vásárolják, végül a munkásoknak adott előleg, kölcsön vagy szállítási költség után kamatot szedni, vagy ezek értékéről váltót venni — tilos. (32. §.)

A 18. §. egyezik az 1898. évi II. t.-cz. 41. §-ával, a 19. §. pedig az 1898. évi II. t.-cz. 32. §-ával. Hangsúlyozandó, hogy e §. rendelkezése a «janesi-bankó» tilalmazása óta lábrakapott azt a visszaélést is korlátozza, mely szerint a munkaadó a kantinos követelését levonja a munkabérből.

20. §.

Ha a munkaadó, kormányhatósági rendelkezéssel, vagy szerződési megállapodással a munkások gyógykezeltetése és ellátása tekintetében messzebb menő intézkedésekre nem köteleztetett, — a munkaadó (megbízott), köteles a munkahelyen megbetegedett munkást, akkor is, ha a szerződést vele szemben felbontotta (22. §.), legalább nyolcz napon át gyógykezeltetni és annak ellátásáról gondoskodni, és ha a betegség nyolcz napnál tovább tart, a községi elöljáróságot intézkedés végett értesíteni. (32. §.)

A járványos vagy ragályos megbetegedési esetek azonnal való bejelentésének köteleességét ezen §. rendelkezése nem érinti.

Az 1898. évi II. t.-cz. 33. §-ának humánus intézkedései kiterjesztetnek a földmunkásokra.

21. §.

A munkásnak a szerződésből eredő követelései sem kincstári, sem községi, sem magánkövetelés címén végrehajtás alá nem vonhatók.

A munkaadó csődjében a munkások összes követelései a tömeg tartozásának tekintendők.

22. §.

A 16. §-ban megjelölt eseten felül a munkaadó (megbízott) jogosult a szerződést azzal a munkással szemben felbontani, a ki a szerződés megkötése utáni időben:

a) a munkaadót (megbízottat), hozzátartozóját tetteleg bántalmazza; testi épsége, élete vagy vagyona ellen büntetendő cselekményt követ el vagy ilyet megkísérel;

b) az 1898: II. t.-cz. 65., 66. §-aiba ütköző kihágás miatt elítéltetett;

c) a munka teljesítésére betegség miatt képtelenné válik (20. §.);

d) a munkatér kijelölése után munkásigazolványának átadását és általában szerződési kötelezettségének teljesítését megtagadja.

Az 1898. évi II. t.-cz. 65. és 66. §-ai a következőképen intézkednek; 65. §. Nem bírnak hatályval sem azon összebeszélések, melyekkel a munkások azt célozzák, hogy közös munkaszünetelés által a munkaadókat magasabb bér megadására kényszerítsék, s általában tőlük előnyöket csikarjanak ki, sem azon egyezmények, a melyek által azoknak, a kik az érintett összebeszélések mellett megmaradnak, támogatása, azoknak pedig, a kik az összebeszéléssel szakítanak, megkárosítása, célozzatik.

Kihágást követ el s 60 napig terjedhető elzárással s 400 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az, a ki:

a) az ily összebeszélések, egyezmények létesítése, terjesztése vagy fogyanatosítása céljából a munkásokat, napszamosokat, cselédeket szabad akarattuk érvényesítésében akadályozza vagy akadályozni törekszik;

b) ily összebeszélések, egyezmények létesítése, terjesztése vagy fogyanatosítása céljából a szerződött munkások között álhíreket terjeszt, pénzt gyűjt, a szerződött munkásokkal összejövetelet tart, ily összejövetelet céljaira helyiségét átengedi s ily összejöveteletben részt vesz.

66. §. Kihágást követ el és 60 napig terjedhető elzárással és 400 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az, a ki:

a) a gazdasági munkásokat, napszamosokat arra ösztönzi, hogy munkásigazolványt ne szerezzenek, a szerződéskötésnél a megszabott alakszerűségek megtartásától tartózkodjanak, a bármily módon létrejött szerződést ne teljesítsék;

b) az elszerződött vagy elszerződésre hajlandó munkást, napszamosot, cselédet ezért fenyegeti, szóval vagy tettel bántalmazza;

c) a szerződésszegő munkást, napszamosot, cselédet nyilvánosan feldicséri vagy annak javára adományt gyűjt.

Ugyanazon büntetés alá esnek azok is, a kik azon helyeken, a hol munkások dolgoznak, a munkaadó vagy megbízottja lakása s illetőleg tartózkodási helye előtt összecsoportosulnak a végből, hogy a munka megkezdését vagy folytatását megakadályozzák, vagy pedig a munkásokat a munka elhagyására bírják.

23. §.

A munkás a 15., 16. §-okban megjelölt eseteken felül akkor is jogosult a szerződés felbontására:

a) ha a munkaadó (megbízott) őt vagy hozzátartozóját tetteleg bántalmazza, vagy testi épsége, élete, vagyona ellen irányuló büntetendő cselekményt követ el, vagy ilyet megkísérel;

b) ha a munka teljesítésére betegség miatt képtelenné válik;

c) ha arra az időre, melyben a szerződést kellene teljesítenie, katonai szolgálatra behivatik;

d) ha a munkaadó vele szemben a szerződés megállapodásait vagy a törvény rendelkezéseit meg nem tartja.

24. §.

A szerződés felbontása esetében a munkásnak a jogos levonások mellett csak a tényleg megszolgált munkabérfizetendő ki.

A 23. §. a) és d) pontja esetében azonban az oda- és visszaszállítás költségein felül köteles a munkaadó annyi munkabért megfizetni, a mennyi a szerződésben megjelölt egész munkaidő vagy munkamennyiség után járt volna a munkásnak.

25. §.

Az a fél, a ki a szerződést a 15., 16. §, illetőleg a 22., 23. §. alapján felbontani akarja, köteles a másik felet, a felbontás okául felhozott eset tudomására való jutása után legfeljebb három nap alatt szóval vagy ezen az időn belül feladott ajánlott levélben értesíteni.

A ki a szerződés teljesítését ilyen közlés nélkül szünteti meg, szerződés-szegőnek tekintendő.

A felbontás közlésének módját szabja meg azzal, hogy az ilyen közlésnélküli felbontás mint szerződésszegés büntetendő.

26. §.

Az a körülmény, hogy a munkaadó egy vagy több munkással szemben a szerződést felbontotta, a többi munkást a szerződés felbontására fel nem jogosítja, viszont az egyes munkásokkal szemben érvényesíthető bontó okok sem jogosítják fel a munkaadót arra, hogy a szerződést a többi munkással szemben is felbonthassa. (32., 34. §§.)

IV. FEJEZET.

Vegyes intézkedések.

27. §.

Az a vállalkozó vagy megbízott, a ki munkások felvételére végett valamely községben megjelenik, köteles a község előljáróságánál azonnal jelentkezni, s ha mint megbízott jár el, meghatalmazását felmutatni. (33. §.)

28. §.

A vállalkozó az egész munkának a megrendelő által való átvételéig, a munkásoknak szerződésből eredő követeleseiért közvetlenül akkor is felelős, ha a munkásokat nem ő, hanem személyzete vagy alvállalkozó alkalmazta volt.

A fővállalkozó is vehet biztosítékot az alvállalkozótól s annak járandósága kifizetését ahhoz a feltételekhez fűzheti, hogy a munkások kifizetése biztosítottassék.

29. §.

Az a vállalkozó, a ki maga, vagy a kinek intézkedésre jogosult megbízottja a jelen törvény 32. §-ának első bekezdése alapján két éven belül két ízben jogerősen elítéltetett, az állami, törvényhatósági, községi és társulati munkavállalatokból a földművelés- és a kereskedelemügyi m. kir. ministerek együttes rendelkezésével, a körülmények mérlegelésével, meghatározott időre, kizárandó.

A kizáró rendelet a hivatalos lapban és a szükséghez képest más lapban is közzéteendő.

30. §.

A munkahelyen a munkások élelmezése céljából létesült alkalmi vállalat tulajdonosa (kantinos) köteles az eladásra szánt étel- és italneműek árjegyzékét az elsőfokú iparhatósághoz az üzlet megkezdése előtt, azután pedig havonként bemutatni.

Ha az elsőfokú iparhatóság a hozzá érkezett panaszokból arról győződik meg, hogy a vállalat tulajdonosa akár a kiszolgáltató árúk minősége, akár a követelt árak magasága által a munkások hátrányára visszaéléseket követ el s azokat a megintés daczára sem szünteti meg: köteles erről az illetékes közigazgatási bizottságnak indokolt jelentést tenni a végből, hogy ez az illetékes pénzügyigazgató-

ságot az italmérési engedély elvonására felhívhatta. —
(1899 : XXV. t.-cz. 15. §., 3. §. 2.)

Az 1899. évi XXV. t.-cz. 15. §. 3. e) pontja értelmében elvonható az engedély, ha az engedélyes egészségre ártalmas bármily italt vagy bort az 1893. évi XXIII. t.-czikk által tiltott minőségben vagy módon, vagy valamely más italt hamis név, vagy hamis cím alatt hoz forgalomba.

Elvonandó továbbá az engedély, ha oly körülmények állanak be, vagy derülnek ki, a melyek fenforgása vagy ismerete esetében az idézett t.-czikk 3. §-a értelmében az engedély megtagadandó lett volna, tehát a 2. pont értelmében különösen azoktól, a kik ellen oly tények merülnek fel, a melyekből arra lehet következtetni, hogy az engedélyt tiltott játék, orgazdaság, erkölestelenség vagy uzsora terjesztésére fogják fölhasználni.

V. FEJEZET.

Büntető határozatok.

31. §.

A mennyiben ez a törvény ellenkező rendelkezéseket nem tartalmaz, az 1879 : XL. t.-cz. általános határozatai és az 1898 : II. t.-cz. 68. §-ának rendelkezései a jelen törvény által megállapított kihágási ügyekben is alkalmazandók. Az 1898 : II. t.-cz. 65., 66., 69., 70. §-ai a jelen törvény hatálya alá tartozó munkásokra és napszámosokra is kiterjednek.

E §. a kihágási büntető törvénykönyv általános határozmányainak érvényben tartása mellett az 1898. évi II. t.-cz. büntető rendelkezéseit a jelen törvény hatálya alá eső munkásokra is kiterjeszti.

32. §.

Kihágást követ el és 8 napig terjedhető elzárással s 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az a munkaadó (megbízott), a ki ennek a törvénynek 17., 18., 19., 20. §-aiban foglalt rendelkezéseit, vagy tilalmait megszegi.

Kihágást követ el s 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az a munkaadó (megbízott), a ki:

- a) ennek a törvénynek 5., 6., 7., 10., 11., 13., 16., 26. §-aiban foglalt rendelkezéseit vagy tilalmait megszegi;
- b) a ki a 37. §. esetét kivéve munkásigazolvány (útlevél, hatósági igazoló okmány) nélküli munkást alkalmaz.

33. §.

Kihágást követ el és 8 napig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

- a) a munkaadónak az a megbízottja, a ki magának a

munkásoktól szerződtesükért anyagi előnyöket köt ki vagy ilyen előnyöket elfogad;

b) a ki a munkásokat a munka minősége, a bérfeltételek, a kereseti viszonyok felől a valóságnak meg nem felelő közlések vagy alaptalan ígéretekkel szándékosan megtéveszti;

c) a ki a 27. §. rendelkezésének meg nem felel;

d) a ki más által felfogadott munkást vagy napszámost, e körülményt tudva, ugyanegy időre felfogad vagy munkaadójától elcsábít.

34. §.

Kihágást követ el s 8 napig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az a munkás vagy napszámos, a ki ugyanegy időre két vagy több munkaadóhoz szerződik el. Ily esetben a munkás vagy napszámos azzal a munkaadóval szemben köteles a szerződést teljesíteni, a kivel először szerződött, a többi munkaadónak kártérítéssel tartozik, kivéven, ha azok az előző szerződésről tudva kötöttek vele szerződést.

Kihágást követ el s 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az a munkás vagy napszámos, a ki

a) munkásigazolvány (útlevél, hatósági igazoló okmány) nélkül szerződik;

b) jelen törvény 14., 16., 26. §-ainak reá vonatkozó rendelkezéseit megszegi.

35. §.

A kihágási eljárás ennek a törvénynek 32. §-a a), a 33. §. a), b), d), továbbá a 34. §. első bekezdésében és b) pontjában megállapított kihágások esetében csak a sértett fél indítványára tehető folyamatba.

A jelen törvény alapján kirótt és beszédett pénzbüntetések az 1898 : II. t.-cz. 71. §-ában meghatározott célra fordítandók.

VI. FEJEZET.

Hatóságok. Eljárás. Záróhatározatok.

36. §.

Mindazokra az ügyekre nézve, melyek a jelen törvény szerint hatósági intézkedést igényelnek, s az ebben a tör-

vényben megállapított kihágások megtorlására, nemkülönben az egyénenkint 100 koronát meg nem haladó kárkövetelések elbírálására az 1898 : II. t.-cz. 72. §-ában megjelölt hatóságok illetékesek, azzal a különbséggel, hogy a vasút-építési munkánál felmerült ügyekben harmadfokon a földmívelésügyi m. kir. miniszterrel egyetértőleg a kereskedelemügyi m. kir. miniszter határoz.

Az 1898 : II. t.-cz. 72—76. §-aiban foglalt intézkedések a jelen törvény hatálya alá eső ügyekre is kiterjednek.

Az 1898. évi II. t.-cz. 72. §-a értelmében a következő hatóságok illetékesek :

1. Elsőfokú hatóság :

- a) vármegyékben a főszolgabíró ;
- b) törvényhatósági joggal felruházott városokban a tanács kijelölt tagja ; r. t. városokban a polgármester ;
- c) Budapesten a kerületi előljáró.

2. Másodfokú hatóság : a közigazgatási bizottságnak az 1879. évi XXXI. t.-cz. 120. §-ában megjelölt módon alakított külön albizottsága.

A harmadfokú hatóságot maga a 36. §. állapítja meg.

37. §.

A jelen törvénynek a munkásigazolványokra, továbbá a szerződéskötés alakszerűségére vonatkozó rendelkezései erőhatalom (vis major) folytán szükségessé vált halaszhatatlanul sürgős munkák idejére nem alkalmazandók.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter felhatalmaztatik arra, hogy a földmívelésügyi m. kir. miniszterrel egyetértőleg, a vasútépítési munkára nézve, jelen törvény 13., 15., 19., 22., 23. és 24. §-ainak határozmányaitól eltérő rendelkezéseket állapítson meg.

38. §.

Ha a szerződési feltételek tekintetében a felek közt vita merül fel és a szerződésből a felek megállapodása ki nem deríthető, — a hatóság döntésénél a szokást veszi irányadónak.

39. §.

Jelen törvény 1900. évi január hó 1-ső napján lép életbe s végrehajtásával a földmívelésügyi és a kereskedelemügyi m. kir. miniszter bíztatik meg.

1899. XLII. TÖRVÉNYCZIKK

a gazdasági munkavállalkozókról és segédmunkásokról.

Szentesítést nyert 1899. évi december hó 15-én. — Kiadatott az «Országos Törvénytár»-ban 1899. évi december hó 19-én.)

I. FEJEZET.

A birtokos és a cséplőgépvállalkozó közötti jogviszonyok szabályozásáról.

1. §.

A birtokos (bérlő) és a cséplőgépvállalkozó közötti szerződésre, s az ebből a szerződésből eredő kártérítési igényekre — a mennyiben a jelen törvény ellenkező intézkedéseket nem tartalmaz, — az általános magánjogi szabályok alkalmazandók.

A kisebb gazda és a cséplővállalkozó, a cséplő- és munkásvállalkozó, nemkülönben a munkás és segédmunkás között napirenden lévén a súrlódás és perlekedés, a törvény a jogszabályoknak eddigi hiányát kívánja pótolni s ezeket a jogviszonyokat az összes érdekeltek javára kívánja szabályozni.

2. §.

A szerződési feltételeket a felek szabad egyezkedéssel állapítják meg.

Ha a felek a cséplés megkezdésének idejére vagy sorrendjére nézve meg nem állapodtak: a vállalkozó a szerződés teljesítését a birtokos (bérlő) által megjelölt s negyvennyolcz órával előbb tudomására adott időpontban köteles megkezdeni, — ha pedig a felek a szerződésben a munkások alkalmazása tekintetében meg nem állapodtak, a csépléshez szükséges összes munkások alkalmazása a vállalkozó kötelessége.

A cséplőgépet, ellenkező megállapodás hiányában, a birtokos (bérlő) köteles a munkahelyre szállíttatni.

Ha a szerződésben a felek nem határozták meg azt, hogy a vállalkozó mennyi termés elcsépeltesére szerződik: a birtokos (bérlő) összes termését köteles és jogosult a vállalkozó elcsépeltetni.

A 2. §. nem érinti a szerződési szabadságot, hanem a viták megelőzése végett csak arra az esetre állít fel szabályokat, *ha a felek a szerződésben meg nem állapodtak épen azokra a kérdésekre nézve, amelyek miatt a legtöbb pereskedés fordul elő.* A cséplés idejének megjelölése, a munkások alkalmazása, a gép szállítása és a termés mennyiségének meghatározása tekintetében az eddigi gyakorlat van érvényre emelve, a mely a felek hiányos szerződését pótolja.

3. §.

Ha a birtokos (bérlő) köteles a vállalkozó gépét a munkahelyre szállítani, de ő saját hibájából a vállalkozó jelentkezésétől számított negyvennyolcz órán belül az elszállításról nem gondoskodik: a cséplőgépvállalkozó kártérítés iránti igényének fentartásával, a szerződéstől visszaléphet. Visszaléphet a vállalkozó akkor is, ha a munka a birtokos (bérlő) egyéb hibájából a munka megkezdésére való jelentkezés időpontjától számított negyvennyolcz óra letelte után meg nem kezdhető, vagy, ha a megkezdett munka ugyancsak a birtokos (bérlő) hibájából negyvennyolcz órán át nem folytatható.

Ha a cséplésre szánt termény elemi csapás következtében egészben vagy részben bármikor megsemmisül, a vállalkozónak kártérítési igénye nincsen.

A termény egy részének megsemmisülése, a mennyiben a szerződésben erre nézve más megállapodás nincs, egyik félnek sem ad jogot a szerződés felbontására.

4. §.

Ha a cséplőgépvállalkozó a megállapított időben, illetőleg sorrendben a szerződés teljesítését saját hibájából meg nem kezdi, vagy, ha a munka a cséplőgépvállalkozó hibájából negyvennyolcz órán át nem folytatható, a birtokos (bérlő) kártérítés iránti igényének fentartásával, a szerződéstől visszaléphet, valamint visszaléphet akkor is, hogy ha a vállalkozó olyan gépet használ, mely a cséplésnek megfelelő módon és időben való elvégzésére nem alkalmas.

5. §.

A cséplőgépvállalkozó szerződéses jogait és kötelezettségeit csak a birtokos (bérlő) beleegyezésével ruházhatja át másra.

6. §.

A földművelésügyi m. kir. minister a közigazgatási bizottság előterjesztésére, egyes törvényhatóságok területére kiterjedő hatálylyal, elrendelheti, hogy a birtokos (bérlő) és a cséplőgépvállalkozó között a szerződés a községi előljáróság előtt írásban kötendő meg. Ily esetben a más módon kötött szerződés közigazgatási hatósági intézkedés alapjául nem szolgálhat.

II. FEJEZET.

A cséplőgépvállalkozó és a gazdasági munkások közötti jogviszonyok szabályozásáról.

7. §.

A cséplőgépvállalkozó és a csépléshez általa felfogadott gazdasági munkások között a szerződést szóval vagy írásban két tanu előtt kell megkötni.

A földművelésügyi minister a közigazgatási bizottság előterjesztésére egyes törvényhatóságok területére kiterjedő hatálylyal elrendelheti, hogy a cséplőgépvállalkozó és a munkások közötti szerződés a községi előljáróság előtt kötendő meg.

Az a cséplőgépvállalkozó, a ki jelen §. első vagy második bekezdésében meghatározott alakszerűségek mellőzésével alkalmaz gazdasági munkásokat, kibágást követ el és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A cséplővállalkozók újabban maguk szoktak a gép mellé az egész idényre munkásokat szerződtetni s a felfogadott munkáscsapatall végzik a cséplést minden velük szerződő birtokosnál. Ilyen munkásokkal a 7. §. értelmében a szerződést szóval vagy írásban, két tanu előtt vagy pedig a földművelésügyi minister rendelkezése szerint az előljáróság előtt kell megkötni. A cséplővállalkozó büntetés terhe alatt köteles a szerződésre előírt alakszerűségeket megtartani.

8. §.

Ha a felek a szerződésben a munkabért a csépell termények bizonyos hányadrészében állapítják meg, vagylagosan meg kell állapítani azt is, hogy ennek a hányadrésznek fejében a cséplőgépvállalkozó a gazdasági munkásoknak mily legkisebb terménymennyiséget biztosít (1898: II. t.-cz. 35. §.)

Ha a felek a szerződésben e legkisebb mennyiség

tekintetében meg nem állapodtak: a munkások a termény hányadrészeiben megállapított munkabér helyett, annak esedékességekor, a szerződési időtartamra oly napibért követelhetnek, a melyet azon a vidéken és abban az időben hasonló munkáért rendszerint fizetnek.

Ha a munkások mint részesek alkalmaztatnak, az esetre a munkabér vagylagosan is megállapítandó; de ha a munkások napszámbér, óradíj vagy átalányösszegért dolgoznak, a vagylagos megállapításra nincsen szükség.

Mint hogy a szerződések rendszerint nem a községi előljáróság előtt kötöttek meg s e révén nem biztosítható föltétlenül a munkabérnek vagylagos megállapítása, e §. 2. bekezdésébe oly értelmű rendelkezés vétetett föl, a mely jogot ad a munkásnak arra, hogy ha a minimum mennyisége a szerződésben nincsen megállapítva s teljesített munkája a hányadrészként járó terménnyel nem áll arányban, a szerződési időre az azon vidékbeli napszám alapul vétele mellett követelhesse munkabérét.

9. §.

A cséplőgépvállalkozó és a birtokos (bérlő) közötti jogviszonynak a felek elhatározásából eredő bármilyen módosulása a cséplővállalkozónak a munkásokkal szemben fennálló kötelezettségét nem érinti.

10. §.

A cséplőgépvállalkozó által felfogadott gazdasági munkások, esedékes munkabér iránti követelésük erejéig, az ő közreműködésükkel megkeresett terményekre, továbbá a vállalkozó birtokában levő gépre minden más törvényes vagy szerződéses zálogjogot megelőző törvényes zálogjoggal bírnak. E czímen azonban a gép üzemét gátolniak tilos.

III. FEJEZET.

A gazdasági munkásvállalkozókról.

11. §.

Az, a ki mint vállalkozó másnak gazdaságában teljesítendő gazdasági munkára munkásokat kíván szerződtetni a munkásokkal a szerződést a községi előljáróság előtt köteles megkötni.

Az a munkásvállalkozó, a ki ilyen szerződés nélkül alkalmaz munkásokat, kihágást követ el s 15 napig terjedhető elzárással s 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

12. §.

A szerződésben a munkások úgy készpénzbeli, mint terménybeli bérét, meghatározott összegben illetőleg meghatározott mennyiségű és minőségű terményben kell megállapítani. A szerződésben továbbá a munkásoknak adott előleg vagy kölcsön beszámítására vonatkozó megállapodásokat ki kell tüntetni.

Ellenkező megállapodás hiányában a munkások utazásának, úgyszintén a munkabér fejében kiadott termények szállításának költségei a vállalkozót terhelik.

A nagyobb uradalmaknál az aratási munka teljesítésére vállalkozók által felfogadott munkások érdekeit óhajtván megvédeni, e két §. kötelezi a vállalkozót, hogy a munkásokkal az előjáróság előtt szerződjenek, a mi megakadályozza a törvénnyel ellenkező feltételeknek a megállapítását; a munkabér vagy készpénzben, vagy meghatározott mennyiségű és milyen-ségű terményben meghatározandó; más megállapodás hiányában az utazási és szállítási költségek a vállalkozót terhelik; végül az előleg és kölcsön beszámításának a módja előre megállapítandó.

13. §.

A munkásvállalkozó és a birtokos (bérlő) közötti jogviszonynak a felek elhatározásából eredő bármilyen módosulása a munkásvállalkozónak a munkásokkal szemben fennálló kötelezettségeit nem érinti.

14. §.

A munkások esedékes munkabér iránti követelésük erejéig a munkásvállalkozónak az ő közreműködésükkel megkeresett készpénz vagy terménybeli járandóságaira, továbbá annak munkaeszközeire és óvadékára minden más törvényes vagy szerződéses zálogjogot megelőző törvényes zálogjoggal bírnak.

IV. FEJEZET.

A gazdasági segédmunkásokról.

15. §.

A gazdasági munkás és az általa felfogadott segédmunkás (1898: II. t.-cz. 34. §.) között a szerződés szóval is megköthető.

16. §.

Ha a munkaadó és a munkás közötti szerződés az 1898 : II. t.-cz. 22. §-ának *e)* vagy a 25. §. *a—d)* pontja alapján jogosan felbontatott, a munkás a segédmunkással szemben a szerződést kártérítési kötelezettség nélkül felbonthatja.

A munkaadó és a munkás közötti jogviszonynak a felek elhatározásából eredő más egyéb módosulása a munkásnak a segédmunkással szemben fennálló kötelezett-ségeit nem érinti.

17. §.

A segédmunkás esedékes munkabér iránti követelése erejéig a munkásnak az ő közreműködésével megkeresett készpénz vagy terménybeli járandóságára s óvadékára minden más törvényes vagy szerződéses zálogjogot megelőző törvényes zálogjoggal bír.

V. FEJEZET.

Hatóságok, eljárás, záróhatározat.

18. §.

A mennyiben a jelen törvény ellenkező intézkedést nem tartalmaz, a hatálya alá tartozó ügyekben az 1898 : II. t.-cz. rendelkezései megfelelően alkalmazandók.

A cséplőgépvállalkozó és a birtokos (bérlő) közötti, úgyszintén a jelen törvény II. és III. fejezetében meghatározott alakszerűségek mellőzésével létrejött szerződésekből eredő összes vitás magánjogi kérdések, továbbá az egyénenként 100 koronát meghaladó kárkövetelések elbírálására a kir. bíróságok, — a jelen törvény I., II. és III. fejezete szerint közigazgatási hatósági intézkedést igénylő ügyekre pedig, nemkülönben a vállalkozók és a munkások közt felmerülő, egyénenként 100 koronát meg nem haladó kárkövetelések elbírálására az 1898 : II. törvényczikk 72. §-ában megjelölt hatóságok illetékesek.

A jelen törvény IV. fejezete szerint hatósági intézkedést igénylő ügyekre nézve, továbbá a munkások és segéd-

munkások között felmerülő, egyénenként 100 koronát még nem haladó kárkövetelések elbírálására illetékes:

elsőfokú hatóság: a községi biráskodásra illetékes hatóság;

másodfokú hatóság: a községekben a főszolgabíró, r. t. városokban az alispán, városi törvényhatóságokban, Budapesten, Fiumében a polgármester;

harmadfokú hatóság: a közigazgatási bizottságnak az 1898:II. t. cz. 72. §-ában megjelölt albizottsága.

19. §.

Felhatalmaztatik a földművelésügyi minister, hogy a jelen törvény életbeléptének napját s az átmeneti intézkedéseket rendeleti úton állapítsa meg.

20. §.

Jelen törvény végrehajtásával, úgyszintén a szükséges eljárási szabályok megállapításával a földművelésügyi és igazságügyi ministerek bízattak meg.

